

Universitat Rovira i Virgili
Facultat de Ciències de l'Educació i Psicologia
Tarragona

ENSENYAMENT DE MESTRES EDUCACIÓ INFANTIL

TREBALL DE FI DE GRAU

ANÀLISIS I ESTUDI DE LES DIFICULTATS DE LA LECTOESCRITURA A L'EDUCACIÓ INFANTIL EN TEMPS DE COVID.

Lidia Filgueras Cortés

Tutor: Eduard Masdeu

Curs 2021-2022

Tarragona, 31 de maig de 2022

AGRAÏMENTS

Aquest treball d'investigació pertany a totes aquelles persones que han col·laborat d'alguna manera a la realització d'aquesta indagació.

Primer de tot, donar les gràcies al meu tutor, Eduard Masdeu, per la seva implicació i la seva dedicació, per guiar-me i ajudar-me en tot moment.

De la mateixa manera, donar les gràcies als professionals de l'educació per posar el seu granet de sorra i dedicar el seu temps en participar en el qüestionari i les entrevistes.

Finalment, agrair a la meva família i les meves amigues de la universitat per haver-me donat els seus millors consells i haver-me ajudat i animat en els moments més complicats que s'ha presentat en l'elaboració de la investigació.

A tots vosaltres, un enorme GRÀCIES!

“El poder leer y escribir son una de las mayores posibilidades que abren la puerta hacia el mundo y que de ello dependerá el aprendizaje en el trayecto de la vida.”

(Maria Alonso Santamaría)

RESUM

Aquest treball d'investigació té com a propòsit identificar les dificultats que s'estan trobant els docents d'Educació Infantil en l'ensenyament de la lectoescriptura arran la implantació de les mesures socio sanitàries de la COVID-19. Es planteja un estudi a partir d'un enfocament metodològic mixt. Pel que fa als instruments de recollida de dades, s'envia un qüestionari destinat a docents d'Educació Infantil dels centres educatius de Tarragona amb la finalitat de conèixer com els mestres han replantejat l'aprenentatge de la lectoescriptura arran el context de pandèmia. També es realitza tres entrevistes a professionals de l'educació amb l'objectiu d'identificar les dificultats sobre la lectoescriptura que hi ha actualment a les aules d'infantil. Amb la informació obtinguda, s'elabora un decàleg de recomanacions destinat a les famílies per fomentar el treball de la lectoescriptura des de l'àmbit familiar. Com a conclusions, s'ha observat més dificultats en els infants en el procés d'aprenentatge de la lectoescriptura, entre les quals destaquem: la comunicació i el llenguatge, la consciència fonològica i les relacions socials. En tot el procés del treball han sorgit unes limitacions que han afectat el treball, com la poca investigació d'aquest tema per la realització del marc teòric i la baixa participació dels docents en el qüestionari. Per últim, a partir d'aquest treball poden sorgir futures línies d'investigació, per exemple, estudiar com ha sigut l'evolució d'aquests infants en l'aprenentatge de la lectoescriptura a l'educació primària o fer un estudi comparatiu sobre les dificultats en la lectoescriptura entre centres rurals i escoles de grans ciutats.

Paraules clau: lectoescriptura, dificultats, COVID-19, comunicació, infantil, Catalunya.

RESUMEN

Este trabajo de investigación tiene como propósito identificar las dificultades que se están encontrando los docentes de Educación Infantil en la enseñanza de la lectoescritura debido a la implantación de las medidas sociosanitarias de la COVID-19. Se plantea un estudio a partir de un enfoque metodológico mixto. En cuanto a los instrumentos de recogida de datos, se envía un cuestionario destinado a docentes de Educación Infantil de los centros educativos de Tarragona con el fin de conocer como los maestros han replanteado el aprendizaje de la lectoescritura debido al contexto de pandemia. También se realiza tres entrevistas a profesionales de la educación, con el objetivo de identificar las dificultades sobre la lectoescritura que hay actualmente a las aulas de infantil. Con la información obtenida, se elabora un decálogo de recomendaciones destinado a las familias para fomentar el trabajo de la lectoescritura desde el ámbito familiar. Como conclusiones, se ha observado más dificultades en los niños en el proceso de aprendizaje de la lectoescritura, entre las cuales destacamos: la comunicación y el lenguaje, la conciencia fonológica y las relaciones sociales. En todo el proceso del trabajo han surgido unas limitaciones que han afectado el trabajo, como la poca investigación de este tema por la realización del marco teórico y la baja participación de los docentes en el cuestionario. Por último, a partir de este trabajo pueden surgir futuras líneas de investigación, por ejemplo, estudiar cómo ha sido la evolución de estos niños en el aprendizaje de la lectoescritura a la educación primaria o hacer un estudio comparativo sobre las dificultades en la lectoescritura entre centros rurales y escuelas de grandes ciudades.

Palabras clave: lectoescritura, dificultades, COVID-19, comunicación, infantil, Cataluña.

ABSTRACT

The purpose of this research work is to identify the difficulties encountered by Early Childhood Education teachers in the teaching of reading and writing due to the implementation of the COVID-19 social and health measures. The study is based on a mixed methodological approach. As for the data collection instruments, a questionnaire is sent to Early Childhood Education teachers of the educational centers of Tarragona in order to know how the teachers have rethought the learning of literacy due to the pandemic context. Three interviews were also carried out with education professionals, with the aim of identifying the difficulties on literacy that currently exist in early childhood classrooms. With the information obtained, a decalogue of recommendations is elaborated for families to promote literacy work in the family environment. As conclusions, more difficulties have been observed in children in the process of learning to read and write, among which we highlight: communication and language, phonological awareness and social relations. Throughout the process of the work, some limitations have arisen that have affected the work, such as the little research on this topic due to the realization of the theoretical framework and the low participation of teachers in the questionnaire. Finally, future lines of research may arise from this work, for example, to study the evolution of these children in the learning of reading and writing in primary education or to make a comparative study on the difficulties in reading and writing between rural centers and schools in large cities.

Key words: literacy, difficulties, COVID-19, communication, children, Catalonia.

ÍNDEX

1. INTRODUCCIÓ.....	9
2. MARC TEÒRIC.....	11
2.1. Comunicació i llenguatge.....	11
2.1.1. Desenvolupament del llenguatge.....	13
2.1.2. Comunicació i llenguatge en el currículum d'educació infantil.....	17
2.2. Lectoescriptura.....	18
2.2.1. Escriptura.....	21
2.2.2. Lectura.....	23
2.3. Consciència fonològica.....	26
2.3.1. Propostes pràctiques per treballar a l'aula.....	29
2.4. Covid-19.....	30
3. MARC METODOLÒGIC.....	33
3.1. Hipòtesis i objectius de la recerca.....	33
3.2. Metodologia.....	34
3.2.1. Diagrama de la investigació.....	36
3.2.2. Planificació temporal.....	37
3.3. Població i mostra.....	38
3.4. Instruments de recollida de dades.....	38
3.4.1. Qüestionari.....	38
3.4.2. Entrevistes.....	40
3.5. Anàlisi de resultats.....	41
4. RESULTATS I ANÀLISI DE DADES.....	42
4.1. Qüestionari.....	42
4.2. Entrevistes.....	48
5. DECÀLEG DE RECOMANACIONS.....	51

6.	CONCLUSIONS I ALTRES CONSIDERACIONS.....	54
7.	REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES.....	58
8.	ANNEXOS.....	62
8.1.	Annex 1. Model del qüestionari als docents d'Educació Infantil.....	62
8.2.	Annex 2. Model de missatge que s'envia amb el qüestionari.....	64
8.3.	Annex 3. Model d'entrevista als professionals de l'educació.....	64
8.4.	Annex 4. Entrevistes transcrites dels professionals de l'educació.....	65

ÍNDEX DE TAULES I FIGURES

1. TAULES

Taula 1. Desenvolupament del llenguatge per àrees i anys.....	15
Taula 2. Etapes de l'aprenentatge de la lectura.....	25
Taula 3. Indicadors de desenvolupament normal en consciència fonològica.....	28
Taula 4. Objectius de la investigació.....	33
Taula 5. Metodologies d'investigació educativa.....	34
Taula 6. Planificació temporal del TFG.....	37
Taula 7. Estructura del qüestionari.....	39
Taula 8. Freqüència d'unitats de significat de les opinions dels experts.....	48

2. FIGURES

Figura 1. Infografia del procés de comunicació.....	12
Figura 2. Àrees del currículum d'educació infantil de segon cicle.....	17
Figura 3. Infografia de les habilitats a treballar i les seves activitats.....	20
Figura 4 i 5. Escriptura presil·làbica.....	21
Figura 6 i 7. Escriptura diferenciada.....	22
Figura 8 i 9. Escriptura sil·làbica.....	22
Figura 10 i 11. Escriptura sil·làbica-alfabètica.....	22
Figura 12. Escriptura alfabètica.....	23
Figura 13. Processos cognitius per a la lectura.....	24
Figura 14. Decàleg de recomanacions a les famílies.....	51

1. INTRODUCCIÓ

L'arribada de la COVID-19 fa dos anys va ser un esdeveniment molt dur per a tota la població del món i que avui dia encara existeix. El virus ha afectat milers de persones, grans impactes sobre la salut mental de les persones, la natalitat, l'economia, el sistema sanitari i el sistema educatiu, entre d'altres. La pandèmia actual ha provocat una crisi mundial. (Nicolás i Rubio, 2020)

Si ens fixem en el món de l'educació, la COVID-19 va obligar a tancar escoles i instituts del país. Aquest confinament de tres mesos va deixar a milers d'infants sense rebre una educació de qualitat. Arran del tancament dels centres educatius, la cooperació entre la família i l'escola s'ha convertit en una prioritat i especialment en l'etapa d'educació infantil amb l'objectiu de suplir les mancances o carències que es troben actualment. Aquesta educació es va dur a terme a través de la utilització de recursos telemàtics. El pas de la presencialitat a la virtualitat de l'educació, ha afectat els infants amb famílies amb nivells socioeconòmics més baixos. (Andrés, 2020)

El llenguatge és el que permet a l'ésser humà satisfer la necessitat de comunicar-se amb els altres. Donada la importància de la comunicació en les persones, l'ensenyament del llenguatge és un dels continguts claus en tota l'activitat educativa per arribar a l'ensenyament de la lectoescriptura. L'objectiu de l'aprenentatge de la lectoescriptura a les aules és desenvolupar les competències bàsiques de la comunicació en els infants. (Sánchez, 2009)

Arribats a aquest punt, ens preguntem com ha afectat la crisi de la pandèmia en l'aprenentatge de la lectoescriptura i quines dificultats, hi troben els docents, en el procés de lectoescriptura amb l'actual pandèmia. També com els docents han replantejat aquest ensenyament a les aules i com gestionen l'ús obligatori de la mascareta a l'hora de treballar la lectoescriptura amb els infants.

Per tal de donar resposta aquestes qüestions, es presenta un marc teòric on es proporciona tota la informació, teories científiques i idees de diferents autors relacionades amb el tema d'aquest treball. En segon lloc, tenim el marc metodològic on explica com es porta a terme tota la recollida d'informació i de dades amb els instruments necessaris, quins professionals participen en aquest estudi, quina metodologia es fa servir, s'analitza tota la informació recollida i es veuran els resultats. Finalment, unes conclusions donant una importància als objectius que s'han establert al principi i explicant fins a quin punt s'han assolit i com s'ha pogut donar resposta. Per enllestir el treball, es posa la bibliografia emprada en la realització del treball de forma estructurada, i uns annexos on hi ha totes les dades o documentació complementària que ajudin a entendre el contingut de la investigació.

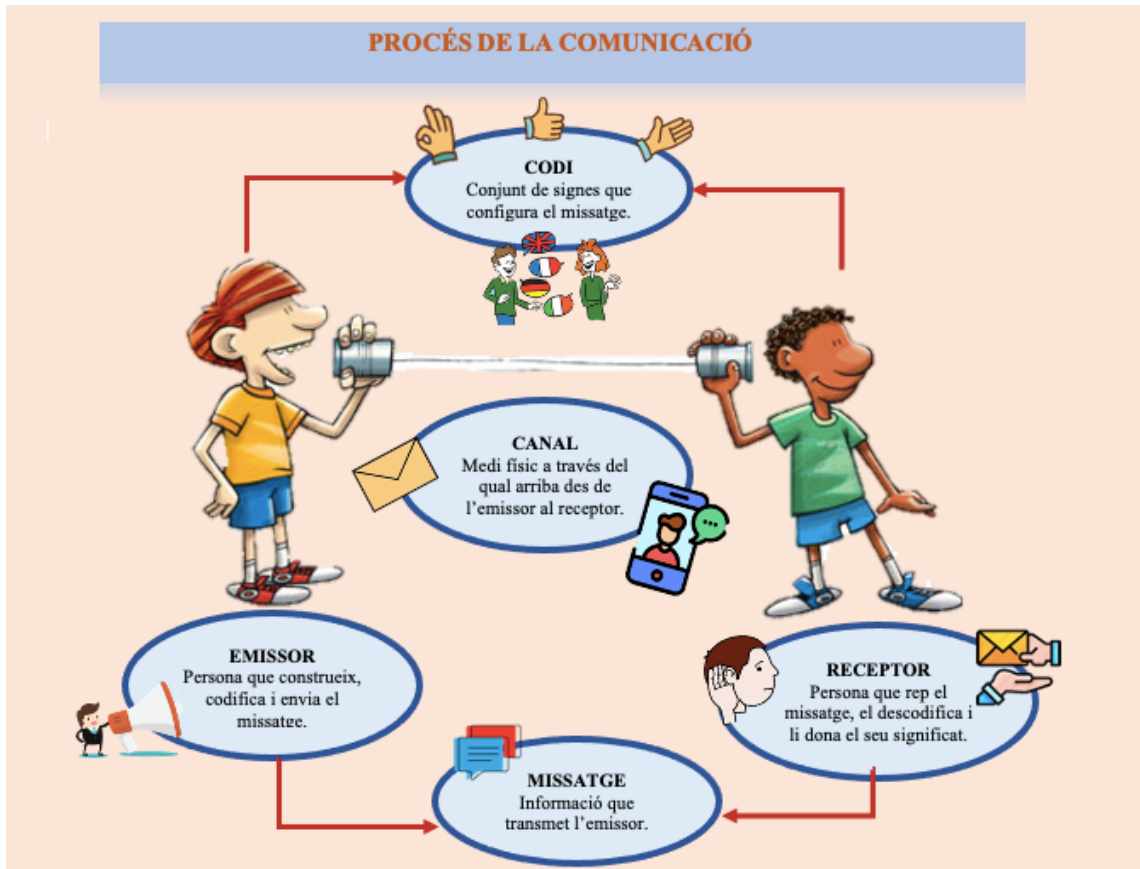
2. MARC TEÒRIC

El marc teòric d'aquest treball s'estructura en diferents apartats. En el primer apartat (2.1.) es parla sobre la comunicació i el llenguatge, aquest divideix en dos blocs: un primer centrat sobre el desenvolupament del llenguatge (2.1.1.) i un segon bloc (2.1.2.) que es parla sobre la importància de la comunicació i el llenguatge en el currículum d'educació infantil. En el segon (2.2.) apartat s'explica la lectoescriptura i aquest s'estructura en dos blocs: el primer centrat en l'escriptura (2.2.1) i el segon bloc centrat en la lectura (2.2.2). En el tercer apartat es parla sobre la consciència fonològica (2.3.) amb un bloc que ofereix propostes pràctiques per treballar a l'aula (2.3.1) i en l'últim (2.4.) es detalla l'arribada de la pandèmia i com aquesta va afectar els centres educatius.

2.1. Comunicació i llenguatge

La comunicació en l'ésser humà s'entén com l'intercanvi d'informació a través de diversos sistemes (gestual, escrit, oral...). La capacitat natural de l'ésser humà per comunicar-se suposa l'elaboració del llenguatge. (Navarro, 2003) La forma més comuna de comunicar-se que tenen els éssers humans és mitjançant el llenguatge oral, encara que hi ha moltes més maneres. En els primers anys de vida, la forma de comunicar-se de l'infant ho fa mitjançant el cos: el tacte, les mirades, la veu, etc. (Cabrera i Pelayo, 2001)

En tot el procés de comunicació, sigui verbal o no verbal és important considerar els seus cinc elements bàsics que permeten que hi hagi aquesta comunicació. (Jiménez, 2011). Aquí es mostra una infografia (veure figura 1) detallant com és el procés de comunicació i els seus elements.

Figura 1: Infografia del procés de comunicació. Font: Creació pròpia

Aquest procés de comunicació entre una persona adulta i un infant, sobretot els primers mesos de vida, no es dona exactament igual, ja que el nen/a encara no pot descodificar i donar-li significat al missatge a l'hora de rebre la informació, i al contrari, no pot codificar un missatge per transmetre a les persones adultes.

A banda dels elements que intervenen en el procés de la comunicació, hem de tenir en compte també en els factors que influeixen entre la comunicació infant-adult, com són l'ambient, la qualitat i el context cultural. (Castillo, 2021)

El vehicle que utilitzem per expressar-nos i comunicar-nos amb les persones és el llenguatge. El llenguatge, segons Vigotsky té un origen biològic i un desenvolupament cultural. Vigotsky afirma que *“l'adquisició del llenguatge es dona en un espai social i compartit entre els que dominen el llenguatge i els que l'han d'aprendre”* (Casanovas, Haro i Parra, 2007, p.56).

Els infants, de forma innata, estan preparats per aprendre qualsevol idioma, la seva oïda és capaç de diferenciar diversos sons del llenguatge, però només podrà adquirir el llenguatge si l'infant conviu amb un grup humà, si estableix un vincle afectiu correctament i si s'identifica amb la figura d'aferrament. Per aquest motiu, l'ambient familiar suposa el principal estímul per a l'adquisició del llenguatge, d'aquí la importància de la família en aquest procés i en el procés de socialització. (Ríos, 2008)

El primer any de vida de l'infant, el seu llenguatge és exclusivament comunicativa i no està vinculada amb el pensament. Després, quan l'infant va adquirint més recursos lingüístics, acompanya les seves accions amb el llenguatge. També sorgeix el llenguatge egocèntric, es concep com una etapa intermèdia en el procés d'interiorització del llenguatge. En aquest període, per a l'infant pensar és parlar. A mesura que l'infant creix va desapareixent i al final s'interioritza. El llenguatge i el pensament es va desenvolupant individualment en la infància i un cop arribi a l'adulthood, s'uneixen. (Casanovas, Haro i Parra, 2007)

2.1.1. Desenvolupament del llenguatge

El llenguatge en els infants ja es dona abans del seu naixement, l'infant dintre del ventre sent la veu de la seva mare. Quan l'infant neix, s'estableix entre la mare i l'infant un intercanvi de gestos que s'anomena *protollenguatge*. (Folgueira i Sáez, 2018) L'adquisició del llenguatge no s'adquireix de forma espontània, sinó que evoluciona per mitjà de la interacció amb les persones. (Arenas, 2012)

El plor és el mitjà de comunicació de l'infant des del moment que l'adult assigna un significat a aquest. Aquestes situacions de comunicació són habituals en les activitats de la vida quotidiana vinculades a l'alimentació, son, etc. Aquests intercanvis comunicatius s'anomenen *protoconversació*. (Folgueira i Sáez, 2018)

Per arribar a l'adquisició del llenguatge els infants han de passar per una sèrie d'etapes, on aniran desenvolupant el llenguatge. (Gámez, 2020) Aquestes cinc etapes són:

1. **Balbuceig primari indiferenciat** (1-6 mesos): els infants produeixen sons guturals i vocàlics de 15 a 20 segons i responen a sons humans amb el somriure.
2. **Balbuceig imitatiu** (7-12 mesos): els infants imiten els sons que ells mateixos produeixen i mesos després imiten els sons que produeixen els adults o altres infants.
3. **Primeres paraules i holofrases** (2n any de vida): Els infants utilitzen les paraules que tenen significat en si mateixes per referir-se al món.
4. **Primera expansió sintàctica** (3r any de vida): el nombre de lèxics en els infants augmenta de forma molt notable, un increment més ràpid del que es donarà posteriorment. Els infants ja comencen a emprar els pronoms Jo i Tu, i el possessiu Meu i Teu.
5. **Segona expansió sintàctica** (4t i 5è any de vida): els infants ja estan capacitats per respondre preguntes de comprensió i el seu lèxic augmenta a un molt bon ritme.

A continuació complementem en la següent taula (veure taula 1) les etapes del desenvolupament on s'explica les diferents àrees i com aquestes van progressant.

Àrees	1 any	2 anys	3 anys	4 anys	5 anys
Articulació	Balboteig.	Vocals 50% d'intel·ligibilitat.	Consonants labials (b/m/n/t/k) 75% d'intel·ligibilitat	Consonants oclusives (d/g/f) 95% d'intel·ligibilitat.	Consonants fricatives 100% d'intel·ligibilitat.
Comprensió	Almenys tres paraules.	Almenys 25 paraules, ordres simples.	Ordres complexos; grups semàntics; moltes paraules.	Ampli vocabulari, històries simples.	Abstraccions; relacions entre paraules.
Expressió	Diu la primera paraula.	Emissions de dues paraules; varietat de significats; aproximadament 100 paraules.	Oracions telegràfiques; alguns morfemes.	Oracions gramaticals; la majoria de morfemes; aproximadament oracions de 5 paraules.	Oracions complexos; pocs errors gramaticals, poden definir paraules.
Ús del llenguatge	Indica desitjos.	Egocèntric i comunicatiu; els hi agraden les històries.	Anuncia intencions; parla bastant; pres torn de parla.	Describeix el passat; llenguatge egocèntric poc comú, fan rimes.	Aprèn a manipular als altres amb el llenguatge.
Joc i conducta verbal	Juga a les palmes; alguns gestos.	Utilitza alguns jocs correctament; fa gargots	Tenen jocs imaginatius.	Dibuixa objectes.	-

Taula 1. Desenvolupament del llenguatge per àrees i anys (Cantwell i Baker, 1987)

L'evolució del llenguatge està relacionada amb el desenvolupament cognitiu i socioafectiu i aquesta es diferencia en dues fases: (Riós, 2008)

- **Fase prelingüística:** es caracteritza per la realització de balboteigs i vocalitzacions amb la finalitat de plaer motor.
- **Fase lingüística:** es caracteritza per la utilitat del llenguatge pròpiament dit. Aquest desenvolupament es dona en tres nivells: (Folgueira i Sáez, 2018)
  - a) **Fonològic i fonoarticulador.** Aquest implica l'emissió dels sons. En el moment que l'infant neix, ja emeten vocalitzacions. Cap als dos mesos comença el balbuceig en els infants. Al sisè més, l'infant expressa de forma imperfecta alguns fonemes (fase de laleig). Cap als deu mesos, ja expressen correctament alguns fonemes (fase d'ecolàlia). Comencen amb els sons de les vocals, i cap a l'any, introdueixen sons de consonants. Cap als dos anys, utilitzen vocals, moltes consonants i fins i tot diftongs.
  - b) **Semàntic.** Aquest implica l'adquisició de vocabulari o paraules amb significat. Els primers mesos es dona una comunicació entre l'infant i la mare anomenat protoconversació, imprescindible perquè es produeixi la comprensió de les paraules. Al cap de sis mesos, l'infant ja pot comunicar-se amb l'adult a través de gestos amb significat. Cap a l'any sorgeix la primera paraula i amb el pas del temps anirà adquirint noves paraules, fins als dos anys que hi haurà un progrés molt ràpid.
  - c) **Morfosintàctic.** La primera paraula al final del primer any té un significat global (holofrase). A partir de l'any i mig apareix la primera frase, amb dues paraules i les primeres flexions en els noms (nombre i gènere) i en els verbs (primera persona, després indicatiu i imperatiu). A partir dels dos anys presenten els pronoms personals jo i tu. Construeixen frases de tres o quatre elements i fins als quatre anys no dominen les oracions simples (subjecte-verb-objecte). A partir dels 5-6 ja comença la sintaxi complexa, que aquesta anirà progressant fins que l'infant arribi a l'adolescència.

2.1.2. Comunicació i llenguatge en el currículum d'educació infantil

La comunicació i el llenguatge en el currículum d'educació infantil té un paper clau perquè el desenvolupament del llenguatge és un dels objectius principals i primordials de l'etapa de 0 a 6 anys. En el currículum es concreten els objectius i continguts de cada àrea que cal fomentar en aquesta etapa. (Veure figura 2)

Figura 2. Àrees del currículum d'educació infantil de segon cicle.

Creació: Font pròpia

En l'àrea de comunicació i llenguatge, el currículum ens destaca el llenguatge verbal, corporal, plàstic, matemàtic i musical. Tots aquests proporcionen mitjans de comunicació, expressió, representació, modificació i interpretació de la realitat que ens envolta el nostre dia a dia. Pel que fa a les tecnologies de la informació i la comunicació (TIC), el currículum vol integrar aquestes, a partir del segon cicle d'infantil, perquè els infants aprenguin a llegir i a escriure de forma individual i grupal. (Decret 181/2008, de 9 de setembre)

El docent té un rol bàsic en el desenvolupament de l'expressió i la comunicació dels infants, a banda de les propostes educatives per al desenvolupament del llenguatge. Gràcies a la comunicació que es dona entre el docent i l'infant i com es dugui a terme, ajudarà al procés de socialització dels nens/es. (Currículum de segon cicle d'infantil, 2016)

Els centres educatius són un medi privilegiat per fomentar el llenguatge verbal. Per aquest motiu els docents han de potenciar situacions d'intercanvi oral, proposant als infants un ventall d'activitats per tal de progressar el desenvolupament lingüístic. A banda del llenguatge oral, en l'etapa d'infantil també hi ha una iniciació del llenguatge escrit per començar amb la lectoescriptura. Per aquest aprenentatge hi ha recursos específics com la lectura d'imatges, la identificació i associació de síl·labes i fonemes, còpia de lletres i paraules, etc. (Currículum de segon cicle d'infantil, 2016) La literatura infantil és una de les eines importants amb la qual els infants gaudeixen i comprenen la realitat que els envolta. A més, afavoreixen el desenvolupament del llenguatge verbal dels infants. Per aquest motiu, és fonamental destinar un racó de l'aula a llibres i contes, on els infants puguin mirar contes i iniciar-se en la lectura. (Casanovas et al., 2007)

3.2. Lectoescriptura

La lectoescriptura és un procés intel·lectual a través del qual transformen un codi de formes geomètriques en imatges mentals aptes per ser expressades en un altre codi de sons orals. (Castillo, 2021). La lectura i l'escriptura són habilitats molt importants en la comunicació integral dels infants, així com pel seu desenvolupament cognitiu i la seva personalitat. Avui dia en les escoles, l'objectiu principal és alfabetitzar al més alt nivell la totalitat dels infants. Pel que fa a la lectura, les escoles volen despertar l'interès i la motivació dels infants per tal que sigui una pràctica habitual de la vida quotidiana per als alumnes. (Hernandez, 2008)

Clemente (2004) ens diu que ensenyar a llegir i a escriure implica tenir en compte quatre dimensions:

1. **Aspectes funcionals i culturals:** A les escoles, els docents han de crear contextos d'aprenentatge amb l'objectiu que els infants puguin construir el sentit de què és l'escriptura com a element cultural.

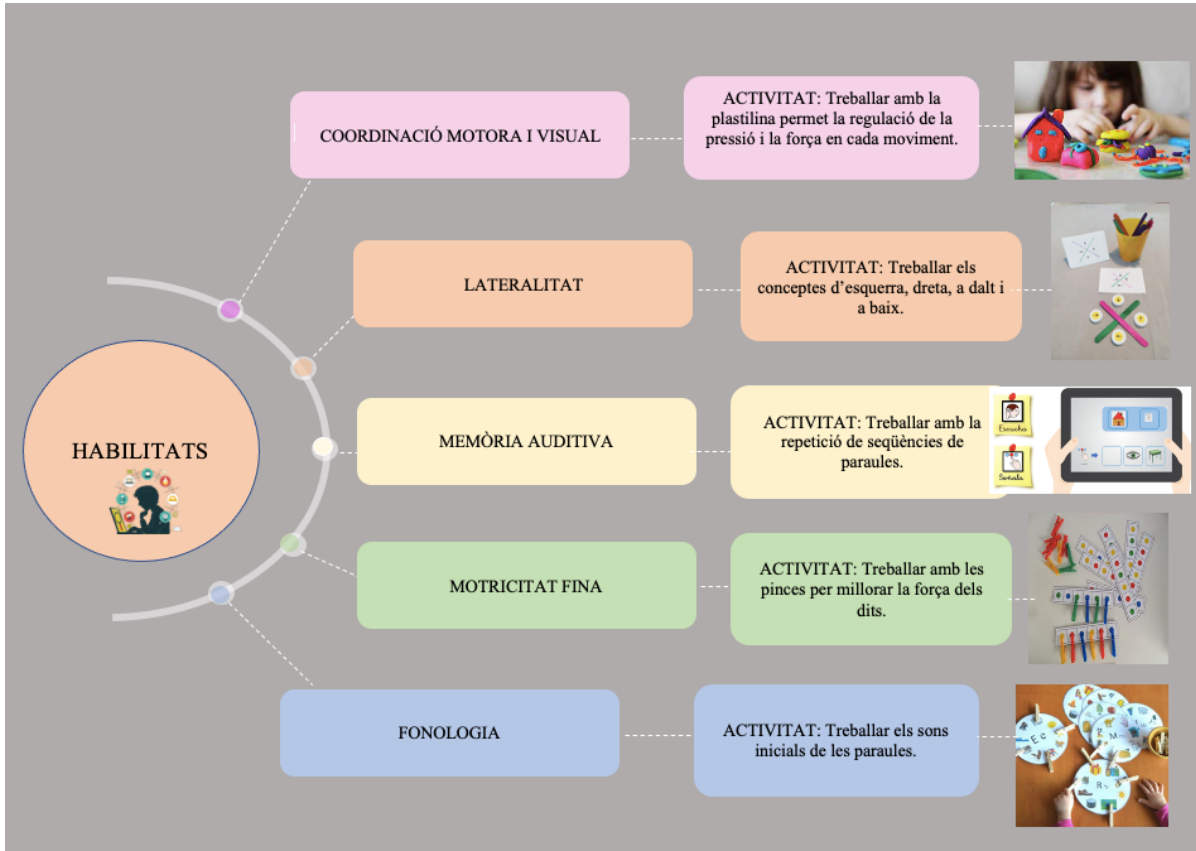

2. **Aspectes representacionals:** els infants han d'entendre i comprendre que el llenguatge escrit és un sistema de comunicació i d'expressió. El joc, el dibuix i el llenguatge oral també són vehicles de comunicació predecessors del llenguatge escrit.
3. **Aprendre el codi:** Aprendre a llegir comporta una sèrie de processos encaminats a crear vies que permetran a l'infant convertir-se en un lector quan arribi a assimilar el codi alfabètic. Per tant, el paper de l'escola serà ajudar als infants a assolir aquests processos amb eficàcia i facilitat.

Aquesta engloba una sèrie de processos que són l'adquisició de la consciència fonològica. El segon, l'habilitat per percebre i identificar els sons (fonemes) que componen una paraula. El tercer, l'adquisició de l'aprenentatge fonètic, l'habilitat de relacionar les grafies de la llengua escrita amb els fonemes de la llengua oral. Finalment, la fluïdesa lectora. A l'escola s'utilitza estratègies com la lectura entre alumne-adult, la lectura entre dos companys, poden ajudar a desenvolupar aquesta fluïdesa que farà que els infants tinguin interès a la lectura.

4. **Comprensió lectora.** Tots aquests processos arribaran a què l'infant sigui capaç de llegir i comprendre el text que està llegint. Per part de l'escola, ha d'ajudar als infants a dominar aquests processos fonamentals de comprensió i producció de textos. (Garriga, 2011)

Per començar amb el procés de lectoescriptura amb els infants, per part dels docents i les famílies han de saber captar l'interès i atenció dels nens i nenes, verbalitzant paraules curioses i que formin part del dia a dia i del seu entorn proper. El fet que els infants dibuixin i pintin afavoreix el procés d'iniciació en l'escriptura. El procés d'adquisició de la lectoescriptura els infants ho aprenen de forma dinàmica i de construcció. Els infants han d'anar adquirint durant l'etapa d'infantil habilitats cognitives, motores, d'identificació, de resolució de problemes, etc. Totes aquestes habilitats i capacitats (veure figura 3) permetran als infants aprenguin a llegir i escriure.

Figura 3. Infografia de les habilitats a treballar i les seves activitats.

Font: Creació pròpia

El procés de lectoescriptura comença aproximadament als 3 o 4 anys, quan els infants comencen a mostrar curiositat pels signes, símbols, lletres, com s'escriu el seu nom, etc. Aquest procés d'aprenentatge implica adquirir coneixements, destreses i actituds per llegir i escriure comprnent el sentit de què es llegeix i s'escriu. Aquestes dues habilitats són aprenentatges que es donen al mateix temps i que possibiliten la majoria dels èxits escolars posteriors. (Cabrè, 2014)

Durant l'etapa d'educació infantil es treballen aspectes i habilitats per preparar als infants a l'escriptura i la lectura. Els infants comencen a relacionar que cada lletra té el seu so (fonema) i gràcies a la seva repetició acaben relacionant-ho amb la seva grafia i el nom de la lletra. Després, els infants són capaços de descodificar els sons per iniciar-se en la lectura i escriptura de paraules. (Santamaria, 2018)

2.2.1. Escriptura

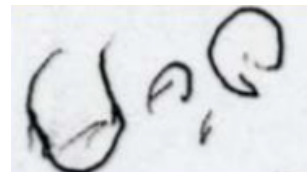
L'escriptura és una herència sociohistòrica que l'ésser humà adquireix i desenvolupa en la societat. (Cassany, 2001) L'escriptura consisteix a plasmar a través de símbols gràfics, idees, emocions, pensaments amb la intenció de transmetre missatges en un sistema de codis que són compresos per un conjunt de persones que comparteixen el mateix sistema lingüístic. L'escriptura és una eina molt poderosa que fomenta expressar la imaginació i creativitat dels infants, així com comunicant idees i emocions. (Castillo, 2021) També, l'escriptura és un acte de llibertat per als infants, ja que la persona que escriu decideix tot el que passarà en la seva història o text. Els infants necessiten viure experiències on se sentin lliures i escriure és una d'elles. (Rotaèche, 2019)

Gràcies a l'escriptura es desenvolupa la creativitat, la motricitat fina, la imaginació, l'autonomia, etc. En el procés de l'escriptura, segons Teberosky (1989) trobem diferents nivells de coneixements en els infants que es van assolint quan van adquirint els processos anomenats anteriorment. (Argilaga, Armabat et al. 2007)

La primera fase s'anomena **escriptura presil·làbica**, és una etapa on els infants encara no tenen assolit la consciència fonològica. Primer fan els dibuixos, ja que encara no són capaços de diferenciar l'objecte amb el nom d'aquest. Posteriorment, l'infant imita l'acte d'escriure com les persones adultes i fa gargots, rodonetes, etc. Deixen els dibuixos perquè han comprès que el fet de dibuixar no és el mateix que escriure. (Veure figures 4 i 5)

Figura 4. Escriptura presil·làbica

Figura 5. Escriptura presil·làbica

La segona fase s'anomena **escriptura diferenciada**, en aquest període l'infant escriu algunes lletres, normalment les del seu nom, ja que hi estan més familiaritzats amb elles. També, comprenen que una paraula està composta per lletres i totes juntes té un significat determinat. (Veure figures 6 i 7)

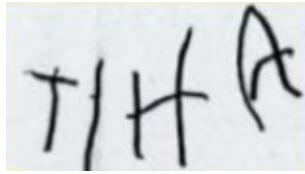

Figura 6. Escriptura diferenciada

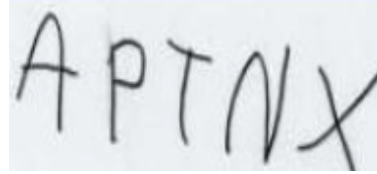

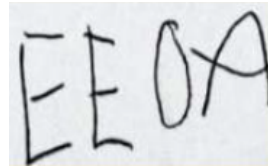
Figura 7. Escriptura diferenciada

La tercera fase s'anomena **escriptura sil·làbica**, en aquesta etapa els infants comencen a entendre que hi ha una relació entre l'escriptura i el so. A l'hora d'escriure una paraula, escriuen una lletra per síl·laba, normalment són les vocals, ja que són les lletres amb què els infants estan més familiaritzats. (Veure figures 8 i 9)

Pa – pa- llo- na

Figura 8. Escriptura sil·làbica

Pa – pa- llo- na

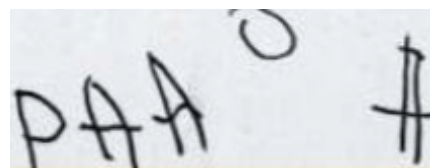
Figura 9. Escriptura sil·làbica

La quarta fase s'anomena **escriptura sil·làbica-alfabètica**, en aquest període els infants ja comencen a escriure més d'una lletra per a cada síl·laba. Comencen a entendre que a cada so li correspon una grafia. També comencen a escriure més consonants, no solament vocals o les consonants del seu nom. (Veure figures 10 i 11)

Pa – pa- llo- na

Figura 10. Escriptura sil·làbica-alfabètica

Pa – pa- llo- na

Figura 11. Escriptura sil·làbica-alfabètica

L'última fase s'anomena **escriptura alfabètica**. En aquest període l'infant té assolida la consciència fonològica, compren que per cada so li correspon una grafia. Els infants quan escriuen estableixen la correspondència entre sons i grafies. (Veure figura 12) (Argilaga, Armabat et al. 2007)

Figura 12. Escripció alfabètica

En aquest procés d'aprenentatge de l'escripció, els docents tenen un paper molt important, han d'ensenyar la direccionalitat de la lletra, ja que en moltes ocasions, els infants realitzen de forma incorrecta el traç de les lletres. Els docents han de donar importància en aquest procés d'aprenentatge, la motricitat i les postures dels infants al moment d'escriure. (Chavez, 2020)

2.2.2. Lectura

Llegir és un acte on interactuen els infants amb els textos, consisteix en un treball actiu, en el qual el lector, construeix el significat del text. (Hidalgo, 2009) Per tant, la lectura és un procés en el qual el lector comparteix o no el plasmat per l'escriptor. La lectura és el mitjà més poderós per adquirir informació. (Torres, 2003)

Cuetos (1991) assenyala que per llegir s'ha de desenvolupar quatre tipus de processos cognitius. És imprescindible que els quatre processos funcionin correctament, si es troba algun defecte, es presentaran dificultats en la lectura. A continuació s'explica els diferents processos: (Veure figura 13)

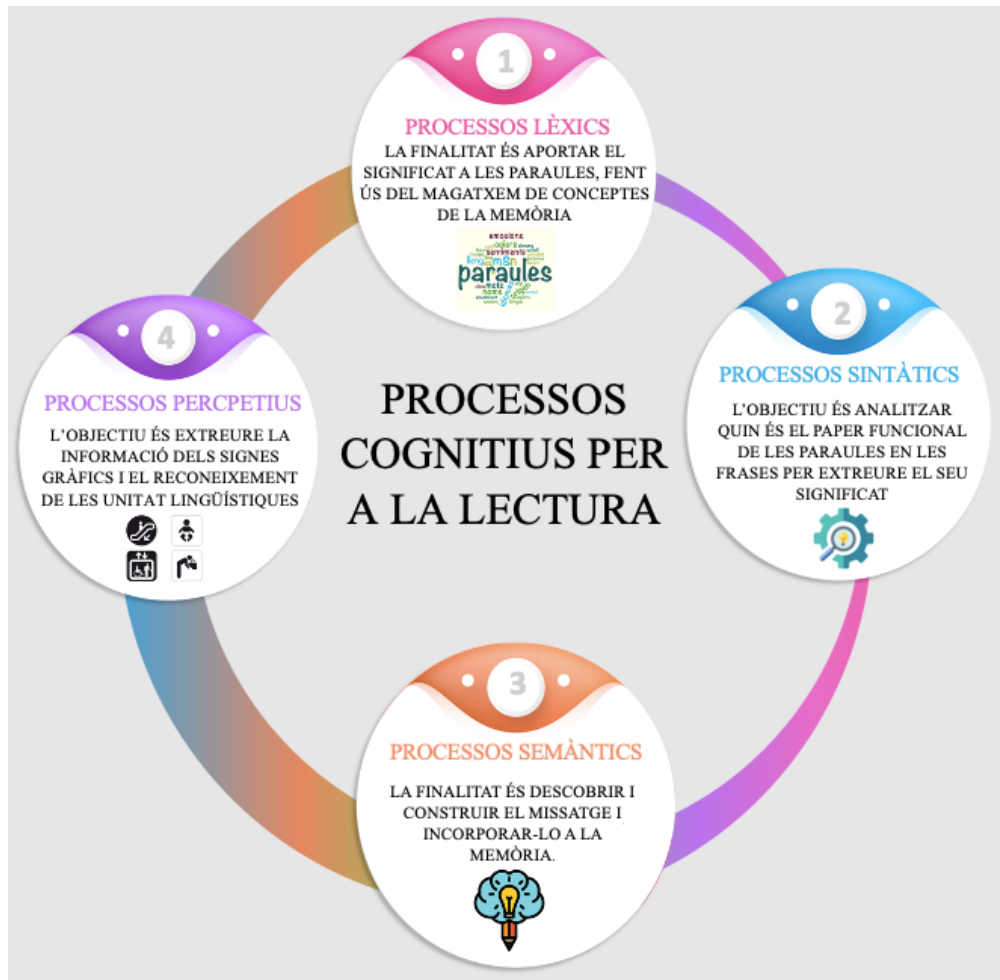

Figura 13. Processos cognitius per a la lectura. (Cuetos, 1991) Font: Creació pròpia

En el procés d'aprenentatge de la lectura segons Uta Frith (1989) trobem tres etapes que són les següents: (Veure taula 2)

Etapes	Explicació	Imatge
<p>Etapa logogràfica</p>	<p>Els infants són capaços de reconèixer els noms propers de l'entorn: noms propis, logotips, rètols, etc. Aquest reconeixement és possible gràcies a elements no lingüístics que acompanyen la paraula com poden ser els colors, la longitud de la paraula, els dibuixos, etc. En aquesta etapa no es pot parlar d'una lectura pròpiament dita, sinó del reconeixement o identificació de les paraules.</p>	
<p>Etapa alfabètica</p>	<p>Els infants són capaços de comprendre i automatitzar el principi alfabètic d'associació grafema-fonema. També adquireixen la via fonològica que dona accés a la lectura. Finalment, els infants poden anar desxifrant els escrits que van trobant llegint per fonemes o per síl·labes.</p>	
<p>Etapa ortogràfica</p>	<p>Els infants adquireixen les habilitats per un reconeixement immediat de les paraules, fixant-se en l'estructura de les paraules. També, comencen adquirir valor les característiques morfològiques, sintàctiques i semàntiques.</p>	

Taula 2. Etapes de l'aprenentatge de la lectura (Fich, 1989) Font: Creació pròpia

2.3. Consciència fonològica

La consciència fonològica és l'habilitat per percebre i sentir conscientment els sons que formen les paraules. Aquesta implica l'habilitat de manipular de forma conscient els segments sonors de la parla. (Varela, Viecco i Liliana, 2014) La consciència apareix d'una manera gradual, en la mesura que els infants desplacen la seva atenció des dels aspectes significatius del llenguatge cap a la consciència de les seves estructures i de les unitats o segments que el componen. (Defior, 1994)

Les rimes són els primers signes que apareixen sobre la sensibilitat per l'estructura fonològica de les paraules. Els infants per trobar i escoltar paraules que rimen, és més important que prestin atenció més als sons de les paraules i no tant a entendre el significat d'aquestes. A mesura que els infants van adquirint la consciència en els fonemes de les paraules, seran capaços de diferenciar si les paraules tenen el mateix so inicial o final, i posteriorment, els sons, entremitjos de les paraules. Finalment, els nens i nenes seran capaços de pronunciar separatament els sons de les paraules o pronunciar paraules que es diferencien per l'ordre de fonemes. (Garriga, 2003)

Aquest coneixement és imprescindible per entendre com es representen per escrit les paraules de la llengua. Quan els infants comencen l'etapa d'educació infantil, el seu repte és aprendre a reconèixer paraules escrites, això comporta encarar-se amb el principi alfabètic. Podríem dir que el català és un llenguatge alfabètic, és a dir, les paraules escrites estan representades al voltant del mateix nivell de fonemes. Diem "al voltant" perquè hi ha paraules com "gos" que consta de tres fonemes i la representem en tres lletres, però hi ha paraules com "foscor" que consta de quatre fonemes i la representem en cinc lletres. Aquesta és una de les importants dificultats d'aprenentatge per als infants que es troben els docents en les escoles. Una altra dificultat que es troben és que els fonemes individuals són difícils d'aprendre com a segments individuals en la parla normal. (Garriga, 2003)

El tema ha sigut investigat i analitzat i pel que fa al desenvolupament i aprenentatge de la lectura, Share i Stanovich afirmen que *“els infants que comencen abans a comprendre les relacions entre els fonemes i les lletres i que han après a utilitzar aquesta informació per reconèixer paraules escrites, posteriorment seran millors lectors que els infants que mostren dificultats per adquirir aquestes habilitats.”* (Garriga, 2003, p.10)

Aquesta consciència es desenvolupa en els infants des dels tres fins als vuit anys aproximadament i té com a objectiu que els infants puguin reconèixer i manipular els fonemes individuals de les paraules. Primer de tot, tenim la consciència sil·làbica que es defineix com una habilitat per separar, identificar o barrejar les síl·labes. En segon lloc, la consciència intrasil·làbica, és l'habilitat per segmentar les síl·labes per les seves rimes. Finalment, la consciència fonètica que és la capacitat de segmentar i manipular les unitats més petites, és a dir, els fonemes. (Veyrat, 2021)

En conclusió, la consciència fonològica té un impacte en el desenvolupament de la lectura i l'escriptura mitjançant l'efecte en l'habilitat dels infants per descodificar paraules escrites o pronunciades. Si els infants són capaços de prendre consciència fonològica i d'estructurar mentalment la paraula, són capaços d'expressar-se, de llegir i escriure de manera correcta. (Reig, 2017)

Després de parlar de què és la consciència fonològica, quines dificultats es troben en l'adquisició d'aquesta i quina importància té en el desenvolupament i aprenentatge de la lectoescriptura. A continuació, s'explica com és el desenvolupament normal de la consciència fonològica i quins són els principals objectius que treballen en la segona etapa d'educació infantil.

El desenvolupament de la consciència fonològica varia segons l'escola on estigui escolaritzat l'infant, l'ambient familiar i els seus coneixements previs en arribar a la segona etapa d'educació infantil. A continuació es mostra una taula amb les habilitats que han d'adquirir en els infants en aquesta etapa dels tres als sis anys. (Veure taula 3)

Si el procés es desvia en relació amb aquestes habilitats de la taula, probablement aquest infant presenti en un futur dificultat en l'adquisició de les habilitats lectores. (Garriga, 2003)

Nivell escolar	Habilitats adquirides pels infants
Finals de P3	<ol style="list-style-type: none"> 1. Pot parar atenció i discriminar sons. 2. Pot discriminar paraules en frases 3. Pot dir si dues paraules rimen. 4. Pot generar una rima senzilla a partir d'una paraula.
Finals de P4	<ol style="list-style-type: none"> 1. Pot distingir paraules llargues i curtes (comptar síl·labes) 2. Pot aïllar i manipular síl·labes inicials i finals. 3. Pot aïllar i pronunciar el so inicial d'una paraula. 4. Pot separar la pronunciació dels sons en paraules de dos o tres fonemes.
Finals de P5	<ol style="list-style-type: none"> 1. Pot aïllar i pronunciar els sons en paraules de dos, tres i quatre fonemes. 2. Pot separar la pronunciació dels sons de paraules de quatre fonemes que continguin grups consonàntics a l'inici de paraula. 3. Pot manipular (afegir, suprimir, substituir) sons inicials i finals de paraules de tres i quatre fonemes.

Taula 3. Indicadors de desenvolupament normal en consciència fonològica

Font: (Garriga, 2003)

2.3.1. Propostes pràctiques per treballar a l'aula

Un cop s'ha explicat, què és la consciència fonològica, la seva importància, quin és el desenvolupament normal d'aquesta i quins són els objectius o habilitats que han d'adquirir els infants en la segona etapa d'educació infantil. A continuació, es detalla com s'ha d'ensenyar la consciència fonològica i quines activitats poden treballar en els diferents nivells de l'etapa.

La consciència fonològica es pot fomentar a través d'activitats que portin a l'infant a l'adquisició del coneixement alfabètic inicial. (Varela, Viecco i Liliana, 2014) Dominguez i Clemente afirmen que *“és important considerar el tipus de fonema amb la que es treballarà segons l'ordre següent: primer les vocals, després les consonants fricatives i finalment les consonants oclusives.”* (Capilla, 2015, p. 116)

L'objectiu principal a P3 és que els infants han d'aprendre a escoltar, a percebre la musicalitat de les paraules (rimes). Aquest aspecte es pot treballar a través de jocs d'escolta (sons i sorolls), activitats de rimes, cançons, endevinalles, entre altres, tenint en compte el nivell lingüístic en què es troba l'infant. (Flórez, 2007)

La finalitat a P4 és que els infants treballin la síl·laba com a unitat important en el nostre codi. Es pot fomentar a través de jocs de síl·labes on els infants aprenen a comptar, treure, afegir i substituir síl·labes per construir paraules noves. S'ha de tenir en compte que cal seguir un procés en les paraules, es comença amb paraules d'estructures senzilles, com consonant+vocal o vocal+consonant, i seguidament amb paraules d'estructures més complexes, com consonant+consonant+vocal o diftongs. (Garriga, 2011)

El propòsit a P5 és tenir consciència dels fonemes que formen les paraules, és a dir, adquirir la consciència fonològica. Els infants han de treballar perquè comprenguin que les paraules estan formades per unitats més petites a través de jocs de sons inicials i finals, comparar els sons de les paraules, jocs de fonemes, ensenyen als infants a combinar sons per construir noves paraules. (Garriga, 2011)

2.4. COVID-19

L'arribada de la COVID-19 a Espanya l'any 2020 va obligar tancar tots els centres educatius. Les aules virtuals van substituir a les aules físiques de les escoles. Aquesta situació va afectar negativament a tot l'alumnat i a les seves famílies, però va afectar més aquells infants que les seves famílies tenen un nivell econòmic baix. S'ha demostrat que l'ensenyament telemàtic que s'ha implantat en la pandèmia, s'ha incrementat les desigualtats educatives de l'alumnat. Han estudiat i han fet una anàlisi que un total de 792.049 de llars a Espanya de famílies amb infants no compten amb un ordinador a casa. (Cabrera, 2020)

Es calcula que en l'etapa d'Educació infantil, 40 milions d'infants van deixar d'assistir als centres educatius a conseqüència del confinament. (UNICEF, 2020) L'aprenentatge dels infants, a través dels dispositius digitals des de casa, s'ha vist condicionat per múltiples factors, com l'adquisició de dispositius o poder connectar-se a internet, la competència digital que tinguin els familiars, ja que en aquesta etapa els infants són petits i no tenen competència digital i els pares han d'intervenir, la situació emocional de la família i la implicació i ajuda de la família en l'aprenentatge dels seus fills/es. (Fernandez, 2021)

També existeixen altres múltiples factors que dificulten l'aprenentatge dels infants a causa del confinament, com la falta de contacte amb el docent i els companys de classe, l'avorriment o la frustració, la durada del confinament, la situació laboral dels pares, la por al virus, la tensió familiar, etc. Aquests són factors que han dificultat als infants a gaudir de l'ensenyament des de casa, en conclusió de l'aprenentatge. Els infants en aquesta etapa de tres a sis anys presenten una dependència, en cas de confinament han de ser els pares, germans, avis o la persona que estigui amb ells durant aquesta estança a les llars, perquè els infants accedeixin als recursos i per comprendre les activitats. (Fernandez, 2021)

Aquests infants que s'han vist afectats per la pandèmia i no han tingut una educació de qualitat i presencial, es veurà condicionat el seu desenvolupament de les habilitats socials. Piaget anomena etapa preoperacional als infants que es troben entre els dos i set anys i aquesta es caracteritza en dos subetapes, l'inici del joc simbòlic i el pensament curiós, un desenvolupament cognoscitiu que es fomenta en la interacció social. Vygotsky afirma que *“com més gran sigui la interacció social, millor es desenvolupen les funcions mentals superiors i més gran serà el coneixement adquirit.”* (Fernandez, 2021, p.52) Aquesta oportunitat de relacionar-se entre els infants no ha sigut possible amb el confinament, per això en tornar de les aules s'ha de fomentar el treball en equip i les relacions socials. (Fernandez, 2021)

Un dels majors conflictes que s'ha vist en l'entorn educatiu arran la pandèmia ha sigut els problemes en l'aprenentatge de la lectoescriptura. Aquesta situació va comportar traslladar l'educació al camp de la virtualitat, això va implicar que els docents i les famílies tinguin un rol actiu en aquesta tasca tan difícil com és la lectoescriptura. S'han vist dificultats, ja que no totes les famílies compten amb aquest coneixement necessari per oferir un ensenyament-aprenentatge de la lectoescriptura als seus fills/es. (Ceballos i Sevilla, 2020)

Com s'ha dit anteriorment, no totes les famílies coneixen el mètode d'aprenentatge fonètic ni que és la consciència fonològica, aspectes fonamentals per al bon desenvolupament de les primeres fases de l'adquisició de la lectoescriptura. Per aquest motiu, els centres van donar pautes a les famílies per poder comprendre com ajudar als seus fills en aquest procés des de casa. A l'etapa d'infantil, els infants es troben en una etapa crítica del desenvolupament per la seva iniciació a la lectoescriptura, amb l'ús de la mascareta els docents han de pronunciar de manera molt exagerada el so de les lletres per afavorir la seva consciència fonològica i facilitar l'accés a les primeres fases de l'escriptura. (Tobaruela, 2021)

En un estudi sobre els efectes de la COVID-19 en la infància, un docent va opinar que un dels aprenentatges que s'ha vist més afectat és la lectoescriptura i afirma que la docència en línia no és efectiva en aquestes edats. (Pérez, 2021)

Com s'ha esmentat abans, l'aprenentatge de la lectura i l'escriptura són processos socials i culturals, per això no són aliens als canvis tecnològics, com ara el trasllat dels processos educatius i comunicatius a espais no presencials. (Garcia, 2021) L'absència presencial del docent com “element guia i motivador” de l'aprenentatge, empitjora la qualitat del procés educatiu. (Corral i Fernández, 2021)

3. MARC METODOLÒGIC

El marc metodològic d'aquest treball s'estructura en cinc apartats. En el primer (3.1.) es defineix la hipòtesi i s'estableixen els objectius que volem assolir. En el segon (3.2.) s'explica quina metodologia s'utilitza en el procés d'investigació. Aquest està dividit en dos blocs: el primer (3.2.1) es detalla una planificació temporal de totes les accions amb el seu període de temps corresponent i en el següent (3.2.2) es mostra un diagrama de la investigació. En el tercer apartat (3.3.) es defineix la població i la mostra que participarà en l'estudi. En el següent (3.4.) es detallen els instruments de recollida de dades que es preveuen utilitzar. L'últim apartat (3.5.) explica com es preveu analitzar aquesta informació.

3.1. Hipòtesis i objectius de la investigació

La hipòtesi d'aquest treball és: **“La situació pandèmica causada pel coronavirus SARS-CoV-2, així com les mesures de prevenció establertes en els centres educatius, ha accentuat les desigualtats en el procés de lectoescriptura en els infants”**.

Es formula un objectiu general i tres d'específics que es presenten a continuació (veure taula 4).

OBJECTIU GENERAL	OBJECTIUS ESPECÍFICS
1. Estudiar les dificultats que estan tenint les escoles en el procés de lectoescriptura dels infants.	1. Identificar les dificultats que s'estan trobant les escoles en el procés de lectoescriptura dels infants a conseqüència del confinament.
	2. Conèixer com els docents han replantejat l'aprenentatge de la lectoescriptura arran el context de pandèmia.
	3. Dissenyar una proposta de recomanacions a les famílies per a la millora del treball de la lectoescriptura a casa.

Taula 4. Objectius de la investigació. Font: Creació Pròpia

3.2. Metodologia

En la investigació educativa existeixen tres mètodes per tal d'assolir els objectius establerts del treball. A continuació es mostra una taula (veure taula 5) amb les diferents metodologies de recerca, els seus objectius i els instruments de recollida de dades que podem utilitzar per a la investigació. (Bisquerra, 2009)

Paradigma	Objectiu	Metodologia	Instruments
Positivista	Explicar, relacionar i predir variables	Quantitativa	Tests, qüestionaris, escales de mesura i observació sistemàtica
Interpretatiu	Comprendre un context	Qualitativa/mixta	Observació participant, entrevista en profunditat, diari i anàlisi de documents
Socio-crític	Comprendre, canviar i transformar un context	Qualitativa	Combinar instruments i estratègies de naturalesa qualitativa

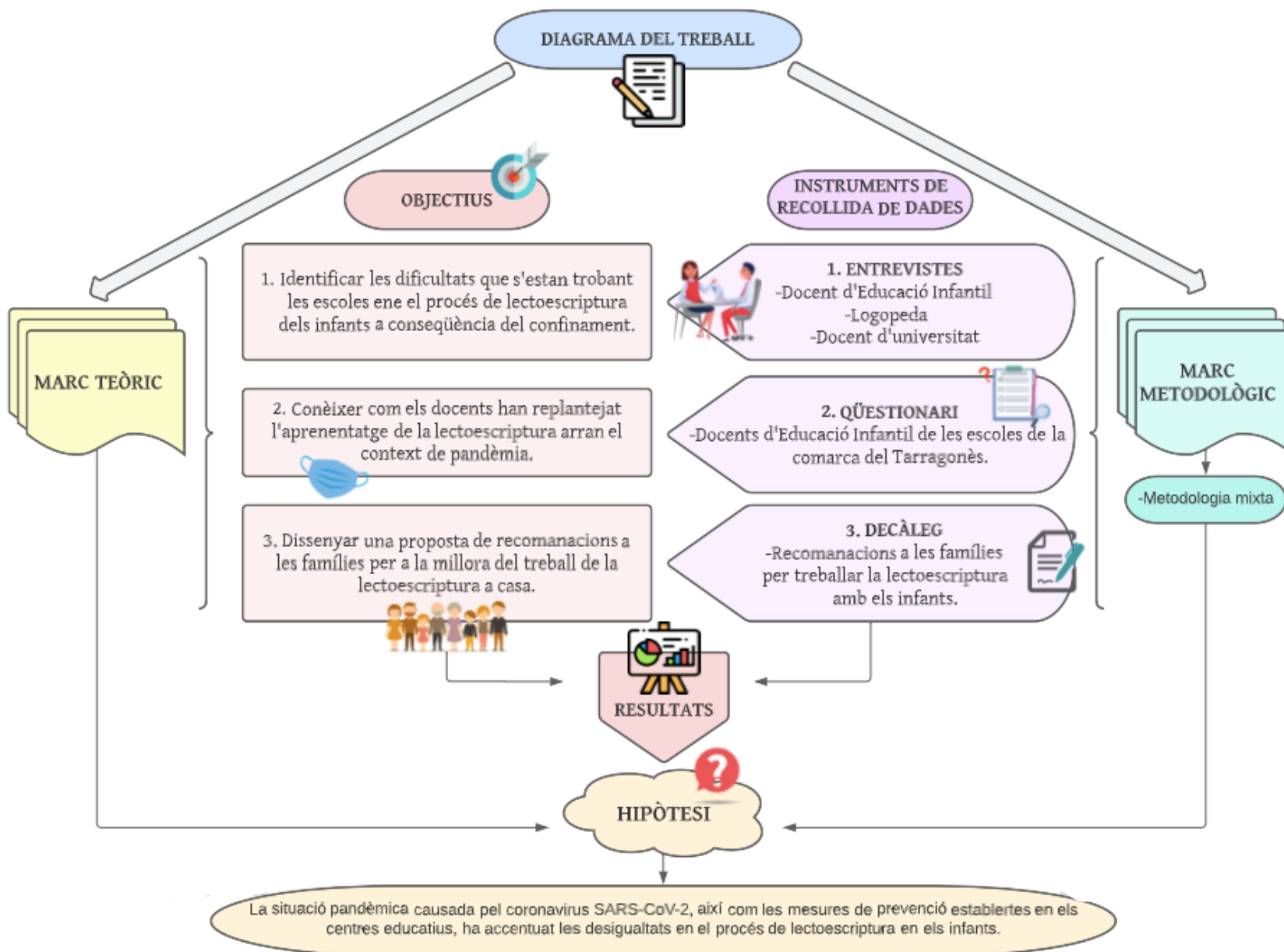
Taula 5. Metodologies d'investigació educativa. Font: (Bisquerra, 2009)

Driessnack, Sousa i Costa (2007) argumenten que *“els mètodes mixtos es refereixen a un únic estudi que utilitza estratègies múltiples o mixtes per respondre a les preguntes de recerca o comprovar hipòtesis”*. (Pereira, 2011 p.17)

Per aquest motiu, el disseny metodològic d'aquesta investigació es basa en un mètode mixt amb el propòsit d'estudiar les dificultats en l'aprenentatge de la lectoescriptura en temps de COVID-19. I per fer-ho, es planteja un disseny que s'estructura en quatre fases:

- La primera fase es preveu conèixer com els docents han replantejat l'aprenentatge de la lectoescriptura a les aules d'infantil amb l'enviament d'una enquesta. Aquesta va destinada i creada per als docents d'Educació Infantil de les escoles de Tarragona.

- La segona fase s'identifica les dificultats que s'estan trobant els centres educatius en el procés de la lectoescriptura dels infants, a conseqüència del confinament, amb la realització de tres entrevistes a professionals de l'educació.

- En la tercera fase s'analitza aquesta recollida de dades de les fases anteriors, s'obté uns resultats quantitativs i qualitativs que permeten arribar a una conclusió de la investigació.

- En la quarta fase, a partir de les conclusions obtingudes de les tres fases anteriors, s'elabora una proposta de recomanacions a les famílies per treballar amb els seus fills i filles l'aprenentatge de la lectoescriptura a les llars.

3.2.1. Diagrama de la investigació

3.2.2. Planificació temporal

Per assolir els objectius d'aquesta investigació, es proposa deu accions en un període de vuit mesos. A continuació es mostra una taula (veure **taula 6**) on es detallen totes les accions que es preveuen realitzar amb el seu període de temps corresponent.

Planificació del TFG	Temporalització							
	Octubre	Novembre	Desembre	Gener	Febrer	Març	Abril	Maig
Escollir el tema.	■	■	■	■				
Establir els objectius.		■	■					
Elaborar el marc teòric.			■	■	■	■	■	■
Disseny del marc metodològic.						■	■	■
Elaborar les entrevistes i els qüestionaris.						■	■	
Enviar el qüestionari.							■	■
Realitzar les entrevistes.							■	■
Analitzar les dades								■
Redactar conclusions								■
Redactar resum executiu								■

Taula 6. Planificació temporal del TFG. Font: Creació Pròpia

3.3. Població i mostra

La població està formada per tots els centres educatius de Catalunya que imparteixen l'ensenyament d'Educació Infantil. Ara bé, atenent la dificultat, per motius de temps i d'accessibilitat, que suposa portar a terme una investigació que contempla totes les escoles de Catalunya, s'ha seleccionat una mostra representativa. Aquesta selecció de la mostra ha estat realitzada de forma no probabilística intencional en funció del criteri d'accessibilitat als centres educatius. En concret, s'ha escollit un mostreig per conglomerat, és a dir que s'ha seleccionat el grup a qui va dirigir, els centres de l'àmbit de Tarragona. D'aquesta manera és possible arribar a totes i tots els/les mestres de diferents escoles d'una manera senzilla i eficaç.

D'altra banda, també participen tres experts de l'educació, un docent d'educació infantil, un logopeda i un docent de la universitat de l'àmbit de llengües. Aquestes persones han estat seleccionades mitjançant un sistema de mostreig intencional en funció del criteri següent: són professionals de l'educació que estan en contacte diàriament amb el món de la lectoescriptura i poden oferir una visió molt més detallada i certa per les seves experiències.

3.4. Instruments de recollida de dades

3.4.1. Qüestionari

Es dissenya un qüestionari en suport telemàtic adreçat als professionals d'Educació Infantil amb el que es pretén plantejar un conjunt de preguntes perquè aquesta mostra de persones responguin el qüestionari i es pugui recollir aquesta informació per realitzar un estudi i analitzar de les dificultats en l'aprenentatge de la lectoescriptura. (Meneses i Rodríguez, 2011)

Referent a l'elaboració, es dissenya tenint en compte les següents condicions: que tingui un llenguatge clar i entenedor, que sigui ràpid de contestar, que tinguin preguntes de forma oberta perquè els docents s'expressin millor, que siguin preguntes senzilles i fàcils de contestar, etc.

El qüestionari (veure annex 1) està dividit en sis blocs (veure taula 7): característiques del centre, perfil dels docents, lectoescriptura, l'ús de la mascareta i el paper de les famílies. Les preguntes que es troba hi ha algunes que són redactades de manera oberta, on el docent té completa llibertat per respondre el que vulgui, i també es troba preguntes redactades de manera tancada, on hi ha unes opcions de respostes ja establertes i els docents han d'escollir una resposta.

BLOC DEL QÜESTIONARI	OBJECTIUS DEL BLOC	NOMBRE DE PREGUNTES
Bloc 1. Característiques del centre educatiu.	Conèixer les característiques principals de l'escola.	2
Bloc 2. Perfil del docent	Conèixer la professió i l'experiència dels docents.	2
Bloc 3. Nivell de treball de lectoescriptura.	Conèixer com ha afectat la COVID-19 en l'aprenentatge de la lectoescriptura i quines dificultats estan trobant els docents a l'aula.	3
Bloc 4. L'ús de la mascareta obligatòria.	Conèixer com afecta l'ús de la mascareta en l'aprenentatge de la lectoescriptura.	4
Bloc 5. Famílies	Conèixer quines recomanacions donarien els docents a les famílies per treballar la lectoescriptura.	1
Bloc 6. Altres comentaris	Donar l'oportunitat als docents que comentin lliurement.	1

Taula 7. Estructura del qüestionari. Font: Creació pròpia

Referent, a l'aplicació del qüestionari, es porten a terme les accions següents:

- El dia 31 de març s'envia massivament el qüestionari als centres educatius. (Veure annex 2)
- El dia 19 d'abril es torna a trametre massivament el qüestionari a les escoles a manera de recordatori. (Veure annex 2)

3.4.2. Entrevista

El segon instrument que es dissenya per a la recollida de dades és l'entrevista. Aquesta és una conversació formal, normalment entre dues persones, on la persona que és entrevistada li transmet informació a l'altra persona. L'objectiu és obtenir informació sobre quines dificultats estan trobant en el procés de la lectoescriptura dels infants, de diferents perfils de professionals. El tipus d'entrevista que es duu a terme és semiestructurada, és a dir, es defineixen preguntes anteriorment i a l'hora de portar a terme l'entrevista poden sorgir noves qüestions arran d'aquestes. (Peláez, Rodríguez, Ramírez, Pérez, Vázquez i González, 2013)

Referent a l'elaboració, es dissenya tenint en compte les següents condicions: que es creï preguntes més complexes i que profunditzi més sobre el tema per recollir més dades sobre el tema, que sigui entenedora i clara i que siguin preguntes més directes sobre el que volem investigar.

Referent a l'aplicació de l'entrevista (veure annex 3), es porten a terme les accions següents:

- El dia 5 d'abril s'envia el correu a la professora de la universitat Carmen Castillo Peralta informant de la petició de l'entrevista i el dia 12 d'abril es realitza la reunió.
- El dia 19 d'abril s'envia el correu al docent d'educació infantil informant de la petició de l'entrevista i el dia 26 d'abril es realitza la reunió.
- El dia 19 d'abril s'envia el correu a la mestra d'educació especial informant de la petició de l'entrevista i el 2 de maig es realitza la reunió.

3.5. Anàlisi de resultats

En aquesta investigació s'analitza i s'estudia la informació obtinguda del qüestionari destinat als docents d'Educació Infantil i de les tres entrevistes als professionals de l'educació. Com s'ha dit anteriorment, la metodologia emprada és mixta, la qual s'obté uns resultats quantitatius i qualitatius. Quan tinguem aquests resultats es crearà un decàleg de recomanacions per les famílies per treballar la lectoescriptura.

Primer de tot, l'anàlisi quantitativa s'ha centrat en les preguntes tancades del qüestionari, valorant cadascuna de les respostes de manera estadística amb una interpretació personal, i fent referència a idees similars d'altres autors o altres fonts quan ha estat possible.

En segon lloc, l'anàlisi qualitativa s'ha realitzat a través d'un procés de codificació de les entrevistes mitjançant marcadors per avaluar quins tòpics presenten una major freqüència d'unitats de significat. És a dir, que en cada entrevista s'ha comptat el nombre de vegades que es menciona un tema, per comprovar els aspectes comuns o discrepants més rellevants d'aquestes, i s'ha elaborat una taula per extreure el percentatge de menció de cada tòpic.

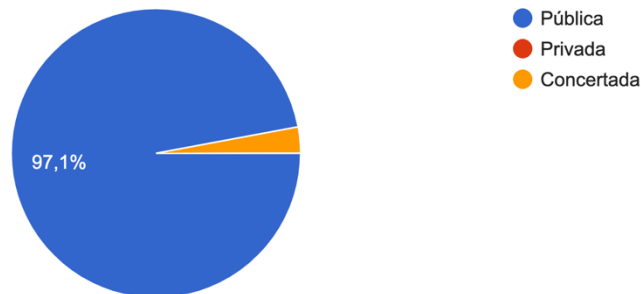
4. RESULTATS I ANÀLISIS DE DADES

4.1. Qüestionari

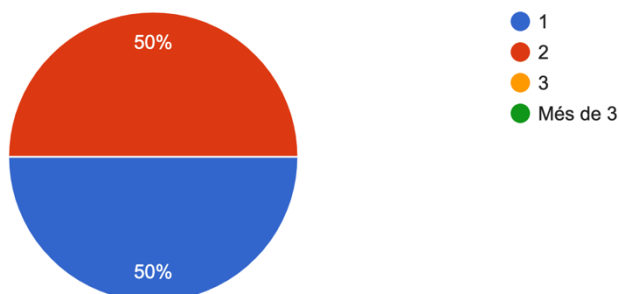
S'envien 150 qüestionaris a les escoles de la demarcació de Tarragona, dels quals s'obté 34 respostes. L'índex de resposta ha estat el 22,6%, de manera que es pot afirmar que s'ha assolit un grau de participació baix. A continuació s'analitzen els resultats obtinguts seguint l'ordre de blocs del qüestionari:

BLOC 1: Característiques del centre educatiu

En relació amb la titularitat del centre on treballen els docents, la major part dels mestres treballen en centres públics (97,1%) i únicament un 2,9% ho fan en concertats.

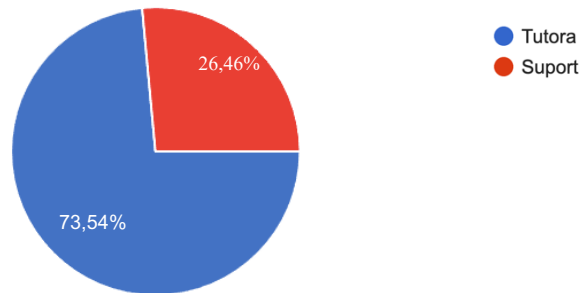

Pel que fa a la quantitat de línies que tenen els centres educatius en l'etapa d'infantil, la meitat dels docents (50%) treballen en escoles que tenen dues línies per cada nivell, i l'altra meitat de mestres (50%) tenen una única línia a Infantil en el centre educatiu.

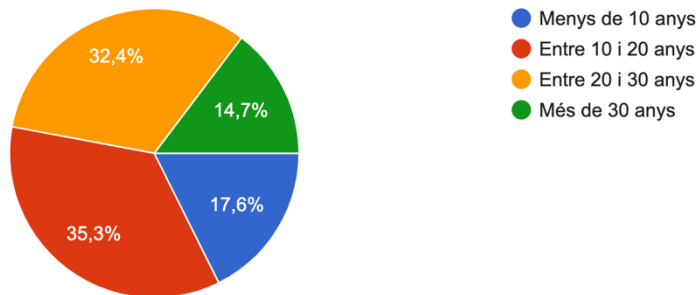

BLOC 2: Perfil del docent

En referència a la professió que exerceixen els docents dins del centre educatiu. La majoria dels professionals (73,54%) treballen de tutors/es a les aules d'infantil i un 26,46% treballen com a suport dins les classes.

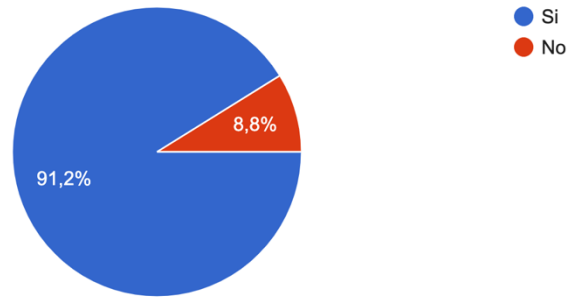

Pel que fa als anys d'experiència en el món de l'educació, hi ha un 17,6% de docents que compten amb menys de deu anys dins de l'educació, un 35,3% que tenen entre deu i vint anys d'experiència, un 32,4% de docents que tenen entre vint i trenta anys dins de l'educació i un 17,6% que compten amb més de trenta anys d'experiència.

BLOC 3: Nivell de treball de lectoescriptura

Respecte al confinament, la majoria dels professionals (91,2%) afirmen que aquest ha afectat en el procés de la lectoescriptura en els infants i un 8,8% dels docents pensen que el confinament no ha influenciat en aquest aprenentatge.

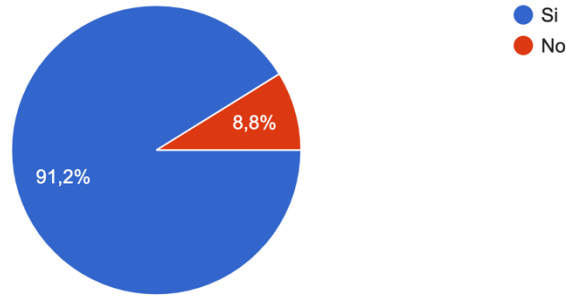

En referència a com ha afectat el confinament i quines dificultats s'estan trobant en les aules, els docents destaquen que els infants van perdre les rutines i els hàbits escolars i va ser el primer que van haver de recuperar després del confinament. També destaquen la poca implicació de les famílies, en aquests alumnes el procés s'ha endarrerit respecte a la resta de companys que han tingut aquest suport. Llavors s'han trobat en una mateixa classe diferents nivells i en algunes escoles s'han hagut de replantejar els objectius.

A causa de la poca estimulació necessària als infants per part de les famílies, es troben els alumnes amb poc lèxic, poc hàbit lector, que desconeixen el so de les lletres i el seu traç, no mostren autonomia en els treballs, poca comunicació, poc interès i manca d'atenció. Amb l'arribada de les noves tecnologies cada vegada hi ha menys alumnes bons lectors, això perjudica el seu lèxic, la seva expressió escrita i l'ortografia. Tots aquests aspectes afecten i dificulten en l'aprenentatge de la lectoescriptura dels infants.

BLOC 4: L'ús de la mascareta obligatòria

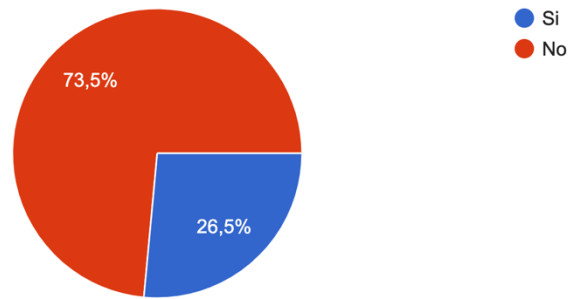
Respecte a l'ús obligatori de la mascareta a les aules, la majoria dels professionals (91,2%) creuen que l'ús obligatori de la mascareta als docents afecta en l'aprenentatge de la lectoescriptura en els infants i el 8,8% dels professionals pensen que NO afecta l'ensenyament.

En relació amb l'anterior pregunta, ara es qüestiona com creuen els docents que pot afectar l'ús de la mascareta en l'aprenentatge de la lectoescriptura als infants. La majoria dels professors/es destaquen que treballar aquest ensenyament amb la mascareta dificulta molt aquest aprenentatge, ja que és de vital importància per assolir el procés de lectoescriptura, i sobretot en les etapes primerenques, que els infants vegin vocalitzar als mestres per aprendre el llenguatge.

Els docents destaquen que l'ús de la mascareta ha dificultat la parla, hi ha hagut un retard en l'expressió oral en els més petits. També, no veure l'expressió facial i el moviment dels llavis dificulta l'expressió oral dels alumnes. A més a més és difícil donar un bon model de sons i de la seva identificació per part dels alumnes, la falta de visibilitat de la boca dificulta l'entendre i escoltar bé els sons dels fonemes. Finalment, destaquen la importància de la consciència fonològica en aquest procés d'aprenentatge i s'ha vist afectat amb la mascareta dificultant el treball amb tots els aspectes anomenats anteriorment: vocalització, articulació i producció dels sons.

En referència al replantejament d'aquest ensenyament per l'ús obligatori de la mascareta, la majoria dels professionals (73,5%) diuen que el centre educatiu on treballen no han modificat el plantejament de l'aprenentatge de la lectoescriptura i el 26,5% afirmen que en les seves escoles SI han modificat el plantejament d'aquest ensenyament.

Dels docents que afirmen que han modificat l'aprenentatge de la lectoescriptura, la majoria de docents s'han plantejat un aprenentatge molt més manipulatiu, fent activitats experimentals amb objectes i creant espais i racons sobre lectoescriptura. També alguns docents han potenciat aquest treball en petits grups amb l'objectiu que arribés millor la pronúncia de les paraules o dels sons, fent una atenció més individualitzada per cada grup. Finalment, alguns docents, com a última opció, han hagut de baixar molt el nivell d'aquest aprenentatge a les aules.

Per l'altra banda, dels docents que NO han modificat l'aprenentatge de la lectoescriptura amb l'ús de la mascareta. La majoria dels docents afirmen que en els moments claus i necessaris, com articular els sons de les lletres, llegir contes, vocalitzar paraules, en treballar la consciència fonològica, es baixen la mascareta mantenint la distància de seguretat i amb la corresponent ventilació a les aules. Altres docents, que no han optat per baixar-se la mascareta, han fomentat més el suport visual a les aules, han proporcionat als infants moltes imatges i vídeos on puguin veure i escoltar les persones o dibuixos animats, sense mascareta, vocalitzant i articulant els sons de les lletres i les paraules. Finalment, alguns docents han optat per alentir el procés d'aquest aprenentatge, dedicant més temps i fent-ho a poc a poc.

BLOC 5: Famílies

En referència a les recomanacions dels professionals a les famílies per treballar la lectoescriptura a casa, la majoria dels docents aconsellen fer una lectura diària amb els infants. Si tenim contes i llibres a casa, i donem a l'infant un model lector, li invitarem al món de la lectura. Quan fem aquest treball podem fomentar a què identifiqui paraules que li diem, enriquir-lo amb vocabulari, preguntar-li sobre el conte, estimulando així la parla i també articular els sons de les lletres.

En paral·lel a la lectura, els docents donen la importància de treballar la lectoescriptura oferint a l'infant jocs lúdics, que li motivin i sigui un aprenentatge significatiu per a ell. Per exemple, jugar a jocs de paraules, buscant semblances de paraules, fomentar l'escriptura a través de llistes de la compra i notes als amics, dibuixar, escriure els noms dels seus familiars, etc. Finalment, alguns/es docents han destacat la importància del model de parla correcta i fomentar la parla als infants, que facin molta conversa, parlar sobre que han fet a l'escola, que han menjat, a què han jugat al pati, etc. És molt important treballar la parla, l'expressió i que tinguin un bon model lingüístic per portar a terme un bon procés d'aprenentatge de la lectoescriptura.

BLOC 6: Altres comentaris

Com a última intervenció, els docents podien deixar un comentari, alguns remarquen la importància del joc com a gran eina d'aprenentatge, no hem de forçar els aprenentatges. També destaquen els pocs recursos que tenen per atendre a totes les dificultats que s'estan trobant a les aules d'infantil després del confinament. Finalment, destaquen la importància de la consciència fonològica per crear una bona base per l'aprenentatge de la lectoescriptura.

4.2. Entrevistes

Un cop realitzades les entrevistes és el moment d'analitzar-les i destacar els aspectes o conceptes clau més importants. Per dur a terme l'estudi es realitza una taula (veure taula 8), on s'especifica els temes, anomenats categories, més rellevants d'aquesta investigació i els subtemes, anomenats subcategories, que els professionals han destacat en les entrevistes. També, per cada categoria i subcategoria s'identifica quants cops són mencionats en les respostes de les preguntes, anomenat unitat de significat. Amb aquestes dades es calcula els percentatges de cada tema i subtema, per tindre una visió més clara dels temes més rellevants sorgits en les entrevistes.

FREQÜÈNCIA D'UNITATS DE SIGNIFICAT DE LES SUBCATEGORIES RELATIVES A L'ANÀLISIS DE LES OPINIONS DELS EXPERTS				
CATEGORIES		SUBCATEGORIES		UNITATS DE SIGNIFICAT
CONFINAMENT	20%	Comunicació	45,46%	11
		Socialització/ Relacions socials	27,27%	
		Estimulació	27,27%	
DIFICULTATS	45'45%	Mascareta	28%	25
		Recursos	20%	
		Consciència fonològica	20%	
		Llenguatge	32%	
FAMÍLIES	34,55%	Lectura/ Model lector	63,16%	19
		Esriptura	10,53%	
		Jocs	26,31%	

Taula 8. Freqüència d'unitats de significat de les opinions dels experts

Font: Creació pròpia

DIFICULTATS

La categoria amb més unitats de significat són les dificultats en el procés de lectoescriptura dels infants. La dificultat més mencionada pels professionals és el llenguatge, en relació amb la poca estimulació dels infants en el confinament, en tornar a les aules han vist un retard en el llenguatge, tant oral com escrit, i també de la llengua vehicular, pocs alumnes parlen en català. Com diu la mestra d'educació especial *“Aquesta alteració del llenguatge oral conduirà a tenir dificultats en el llenguatge escrit”* (Annex 4, p.68). La següent dificultat a destacar és l'ús de la mascareta obligatòria, aquesta afecta el llenguatge oral i a la pronunciació del docent. Per aquest motiu l'infant no ho entén, desconnecta i no mostra atenció. També s'ha vist dificultats en l'expressió facial i la posició de la llengua i són aspectes essencials per fer un bon aprenentatge dels sons i la seva articulació.

En últim lloc, la consciència fonològica, que és un subtema a destacar també, com diu la mestra d'educació infantil *“L'expressió facial, la boca, la posició de la llengua són essencials per fer un bon aprenentatge dels sons i la seva articulació. El treball bucofonador tampoc no es podia amb la mascareta i és bàsic per treballar tots els músculs de la cara i ajudar a una bona articulació dels sons”* (Annex 4, p.67). L'ús de la mascareta ha dificultat aquestes dues habilitats que han de treballar els infants per una bona adquisició de la lectoescriptura.

FAMÍLIES

La següent categoria és famílies, aquesta té un paper clau en el procés d'aprenentatge de la lectoescriptura dels infants. Si aquestes treballen paral·lelament amb l'escola i tenen en compte les seves indicacions, trobarem un progrés adequat en aquest ensenyament. La subcategoria més destacada és la lectura, primerament la família ha de donar un model lector per a l'infant, si en casa oferim contes als infants i es llegeix fomentarem l'interès per la lectura a ell/a. També, com diu la professora d'infantil *“s'ha de motivar la lectura amb la mateixa lectura: si per exemple si jo llegeixo, fem de model lector, el nen o la nena també voldrà llegir amb nosaltres”* (Annex, p.67).

També, donar als infants una rutina de llegir un conte i la família col·labori en aquesta lectura predictiva, fomentant que el nen/a busqui paraules que li diem, identifiqui els sons de les lletres, etc. També, les famílies poden anar amb els seus fills/es a les biblioteques, és un escenari d'aprenentatge que pot motivar a l'infant a submergir-se a la lectura.

A banda de la lectura, també destaquem el subtema del joc, és essencial que els alumnes juguin treballant habilitats i capacitats previs per obtenir un bon desenvolupament de l'aprenentatge de la lectoescriptura. Com per exemple: joc simbòlic, jocs d'agilitat visual, jocs d'atenció i raonament, jocs d'organització i planificació... Finalment, també les famílies han de fomentar l'escriptura dels infants de forma lúdica com una carta als reis mags, llista de la compra, invitació d'aniversari.

CONFINAMENT

L'última categoria és el confinament. Es destaquen els conceptes de comunicació i estimulació, en relació amb el llenguatge, la comunicació es va veure afectada per la poca estimulació per part de les famílies quan estaven confinats i com diu la professora de la URV *“la comunicació verbal s'ha vist fortament afectada, de manera proporcional a l'edat dels infants, degut a l'ús de la mascareta”* (Annex, p.64). En relació amb els subtemes anteriors, es va veure afectat també per la socialització, els infants no van poder socialitzar-se amb altres nens i nenes, com compartir, jugar amb ells, explicar experiències, treballar en grup a les aules. No treballar aquests aspectes amb els infants, va afectar el fet de tornar a les aules i els docents van observar algunes dificultats com: no saber relacionar-se, no voler compartir, no complir unes normes de convivència, etc.

5. DECÀLEG DE RECOMANACIONS

A continuació es presenta un decàleg de recomanacions a les famílies per treballar l'aprenentatge de la lectoescriptura amb els infants a les seves llars. Es destaquen habilitats que s'ha de fomentar als infants per tindre una bona base, que posteriorment els facilitarà per adquirir un correcte aprenentatge de la lectoescriptura. El seu disseny final és el resultat de la informació obtinguda del marc teòric, les entrevistes i del qüestionari.

Decàleg de recomanacions a les famílies per treballar la lectoescriptura amb els infants

1. Fomentar la parla de l'infant a través de preguntes. Per exemple: Què esteu treballant a l'escola?, que has menjat avui?...
2. Introduir a l'infant en el món de les lletres i els seus sons a través de contes, cartells, cançons...
3. Ser un model lector per a l'infant, si nosaltres llegim, ell/a també voldrà llegir.
4. Llegir contes **AMB** l'infant diàriament, fer-lo participi d'una lectura predictiva, buscant paraules, lletres...
5. Treballar la consciència fonològica fomentant el moviment de la boca i la llengua amb cançons de l'abecedari fonètic.
6. Cercar la motivació d'aquest aprenentatge amb activitats de forma lúdica: fer la llista de la compra, escriure una felicitació als avis...
7. Jugar amb ells a jocs de paraules, trobar semblances de paraules, que comencen igual o que acaben igual, el joc del penjat...
8. No s'ha de forçar mai els aprenentatges, cada infant té el seu ritme i s'ha de respectar.

Illustrations: A pencil, a backpack, and a family of four (mother, father, boy, girl) are shown around the text.

Figura 14. Decàleg de recomanacions a les famílies. Font: Creació pròpia

1. Fomentar la parla

És de vital importància fomentar la comunicació i el llenguatge, a través de la conversa, perquè adquireixi vocabulari, sempre donant un bon model oral per part de les famílies. Aquesta idea també la suggereix Vigotsky, on destaca que *“l'adquisició del llenguatge es dona en un espai social i compartit entre els que dominen el llenguatge i els que l'han d'aprendre”* (Casanovas, Haro i Parra, 2007, p.56) També és important potenciar la parla, pel fet que una alteració del llenguatge oral conduirà a tenir dificultats en el llenguatge escrit.

2. Llenguatge

Es destaca de la importància d'introduir a l'infant en el món de les lletres i els seus sons amb recursos com contes, cartells i cançons que ajudaran a adquirir la consciència fonològica, que és vital per al procés d'aprenentatge de la lectoescriptura.

3. Model lector

Es recomana ser un model lector per als infants, si els nens i nenes veuen als pares llegint i tenen al seu abast llibres i contes, ells també voldran llegir. Aquesta idea també la recomana la tutora d'educació infantil (Annex 4), on destaca que *“s'ha de motivar la lectura amb la mateixa lectura: si per exemple si jo llegeixo, fem de model lector, el nen o la nena també voldrà llegir amb nosaltres”*. Fomentar a l'infant experiències amb contes, per l'adquisició de paraules, de la consciència fonològica, l'estimulació, etc.

4. Lectura amb l'infant

Les famílies han de llegir contes amb l'infant diàriament, per fomentar la lectura predictiva, és a dir, l'infant llegirà paraules per les primeres síl·labes o pel seu dibuix corresponent. Fent l'infant particip a buscar lletres, paraules per treballar la consciència fonològica també. Aquesta idea també la trobem reflectida en el qüestionari, on s'observa que un 61,76% dels professionals aconsellen que l'infant faci una lectura diària amb l'ajuda de les famílies.

5. Consciència fonològica

Tot i que en els anteriors es treballi la consciència fonològica, en aquest es destaca aquesta habilitat però fomentant el treball bucofonador, el moviment de la boca i la llengua a través de cançons de l'abecedari fonètic amb l'objectiu d'una bona articulació. Aquesta idea també la suggereix la tutora d'infantil (Annex 4), on d'estaca que *“l'expressió facial, la boca, la posició de la llengua són essencials per fer un bon aprenentatge dels sons i la seva articulació. El treball bucofonador tampoc no es podia amb la mascareta i és bàsic per treballar tots els músculs de la cara i ajudar a una bona articulació dels sons”*.

6. Motivació i interès

És important buscar els interessos dels infants i motivar-los amb activitats lúdiques per adquirir un aprenentatge significatiu.

7. Jocs de paraules

Es recomana alguns tipus de jocs de lectoescriptura que més motiven als infants. Aquestes idees de joc també s'inclouen en el Currículum de segon cicle d'infantil (2016), on es destaca la lectura d'imatges, la identificació i associació de síl·labes i fonemes, còpia de lletres i paraules, etc.

8. No forçar els aprenentatges

Es destaca el respecte cap a l'infant en el seu ritme d'aprenentatge i no hem de forçar-lo, ja que es pot frustrar i baixaria la seva autoestima.

6. CONCLUSIONS I ALTRES CONSIDERACIONS

En aquesta investigació s'ha plantejat una hipòtesi i uns objectius al principi del treball que s'espera assolir durant la realització d'aquest. La hipòtesi que es va plantejar és **“La situació pandèmica causada pel coronavirus SARS-CoV-2, així com les mesures de prevenció establertes en els centres educatius, ha accentuat les desigualtats en el procés de lectoescriptura en els infants”**. Gràcies a la recollida de dades mitjançant els instruments, l'enquesta i les entrevistes, s'ha pogut verificar la hipòtesi, ja que tots els professionals de l'educació, després del confinament, afirmen que s'han trobat amb moltes dificultats en diferents aspectes per treballar la lectoescriptura. Aquesta idea es veu reflectida amb el qüestionari, on un 91,2% dels professionals afirmen que el confinament ha afectat en el procés de lectoescriptura i en tornar a les aules s'ha observat més dificultats sobre aquest aprenentatge.

OBJECTIUS

En relació amb els objectius de la investigació, es va plantejar un de general que és **“Estudiar les dificultats que estan tenint les escoles en el procés de lectoescriptura dels infants”**. Gràcies a la recerca d'informació del marc teòric, la creació de l'enquesta, la realització de les entrevistes i fer aquesta recollida de dades, s'ha pogut complir aquest objectiu general. En concret destaquem com a dificultats la comunicació verbal i el llenguatge oral, com diu la docent de la Universitat (Annex 4) *“La comunicació verbal s'ha vist fortament afectada de manera proporcional a l'edat dels infants”* i la mestra d'educació especial (Annex 4) *“Trobo moltes dificultats davant el llenguatge oral (alteracions fonològiques, vocabulari reduït, estructures molt reduïdes)”*. Una altra dificultat és la consciència fonològica, a causa de la mascareta ha afectat greument en el seu aprenentatge, un 81,25% dels professionals en el qüestionari afirmen que l'ús de la mascareta influeix en l'ensenyament de la consciència fonològica.

Pel que fa als objectius específics, el primer és **“Identificar les dificultats que s'estan trobant les escoles en el procés de lectoescriptura dels infants a conseqüència del confinament”**, i per assolir-lo es va realitzar unes entrevistes a professionals de l'educació que afirmen de l'existència de les dificultats en aquest procés de lectoescriptura, a banda

d'altres ensenyaments, que ha provocat el confinament. Els docents afirmen que aquests tres mesos, la majoria dels infants no han treballat les habilitats bàsiques que es fomenten en aquestes etapes primerenques, com són la motricitat fina, la consciència fonològica, la memòria visual i auditiva. El no haver-hi fomentat aquestes habilitats en els infants per part de les famílies, els ha influenciat i en tornar de les aules els mestres s'han trobat amb infants pocs estimulats, amb un lèxic limitat, una expressió nul·la i molt poca autonomia. Com diu la mestra d'educació especial (Annex 4) *“És evident que el confinament ha afectat negativament el procés de lectoescriptura, ja que són alumnes que no han tingut l'estimulació cognitiva necessària. En general, s'observa en els infants una manca de consciència fonològica i dificultats davant del llenguatge oral”*.

Un petit percentatge d'infants, si han treballat aquest aprenentatge i les famílies han seguit les indicacions que donaven els centres educatius. Per aquest motiu, als professionals en tornar a les aules s'han trobat amb infants amb nivells molt diferents i els ha sigut molt difícil treballar aquest aprenentatge sense tindre els recursos necessaris per afrontar aquesta situació. Com diu la tutora d'educació infantil (Annex 4) *“Alguns alumnes havien treballat coses a casa i d'altres no, per tant, els nivells eren més diferenciats, llavors més difícil és treballar la lectoescriptura”*. Una altra dificultat a destacar és l'ús de la mascareta obligatòria per part dels docents dins les aules d'infantil. Aquesta ha afectat en molts treballs amb els infants, el bucofonador, la posició de la llengua i la boca, l'articulació...

El segon objectiu específic és **“Conèixer com els docents han replantejat l'aprenentatge de la lectoescriptura arran el context de pandèmia”**. Aquest s'ha assolit a través de la creació del qüestionari, on un 26,4% dels professionals afirmen haver modificat aquest ensenyament en les aules d'infantil. S'han plantejat un aprenentatge molt més manipulatiu, fent activitats experimentant amb objectius, utilitzant murals perquè els infants escriguin lliurement i practiquin el traç sense problemes d'espais. També s'ha optat per potenciar el treball en petit grup i per racons amb la finalitat que arribés millor la pronúncia de les paraules o dels sons de les lletres als infants. A més, han treballat la consciència fonològica al pati per poder estar a l'aire lliure i els docents es puguin treure les mascaretes.

Altres docents que s'han trobat amb moltes dificultats han acabat decidint baixar molt el nivell d'aquest aprenentatge a les aules.

Per l'altra banda, hi ha un 73,6% dels professionals que NO han replantejat l'ensenyament de la lectoescriptura, però s'han trobat una gran dificultat treballar-la amb l'ús de la mascareta obligatòria. Els docents han gestionat aquest aspecte, fent ús de les pissarres digitals, posant vídeos on les persones i els dibuixos animats surten parlant sense mascareta. També parlant més lentament i fent més moviments amb el cos i les mans, llenguatge no verbal. Molts docents afirmen treure's la mascareta amb una bona ventilació i distància per treballar la consciència fonològica, llegir contes, etc.

Finalment, l'últim objectiu plantejat és **“Dissenyar una proposta de recomanacions a les famílies per a la millora del treball de la lectoescriptura a casa”**. A partir de la informació obtinguda del qüestionari, de les entrevistes realitzades als experts, de la recerca bibliogràfica en l'objecte d'estudi i de la pròpia experiència com a estudiant en pràctiques en diversos centres, s'ha pogut observar i identificar les mancances de treball en algunes habilitats que ha afectat el confinament i les mesures de prevenció establertes en els centres educatius.

Com destaca Cabrera (2009) *“L'educació és una tasca compartida entre pares i educadors que tenen com a objectiu la formació integral del nen i la nena”*. Per ajudar a les famílies i guiar-los en aquest ensenyament, s'ha creat un decàleg de recomanacions per treballar la lectoescriptura a casa, assolint a l'hora aquest últim objectiu. Aquest decàleg dona unes pautes i suggeriments com fomentar la parla, el llenguatge, la lectura, la consciència fonològica, i com podem treballar aquestes habilitats bàsiques per l'aprenentatge de la lectoescriptura.

LIMITACIONS

Durant tot el procés de la investigació, s'ha anat presentant algunes limitacions. La primera a destacar és a l'hora de realitzar el marc teòric. En ser un tema tan recent, encara no hi havia molts estudis d'aquest tema d'investigació. Una altra limitació és que la mostra representativa s'ha centrat únicament en centres educatius de la demarcació de Tarragona. En ser un treball amb un límit de temps breu, no es pot realitzar un estudi tan gran amb diferents demarcacions.

La següent és l'índex de participació baix del qüestionari, només es va obtenir 34 respostes de professionals, encara que es va enviar dues vegades un correu amb la petició de realitzar l'enquesta. L'últim límit a destacar és la poca predisposició dels professionals per participar en l'estudi, tant en les entrevistes com el qüestionari.

LÍNIES D'INVESTIGACIÓ FUTURES

A partir d'aquest tema d'estudi, poden sorgir noves línies d'investigació, per exemple:

1. La primera línia d'investigació pot ser com ha sigut l'evolució d'aquests infants en l'aprenentatge de la lectoescriptura a l'educació primària.
2. Una altra pot ser un estudi comparatiu sobre les dificultats en la lectoescriptura entre centres rurals i escoles de grans ciutats.
3. L'última línia d'investigació és un estudi comparatiu sobre com és l'aprenentatge de la lectoescriptura, amb la situació de pandèmia, en centres escolars amb els recursos suficients i escoles amb manca de recursos.

7. REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

1. Andrés, A. (2020). *Teleducación en tiempos de COVID-19: brechas de desigualdad*.
2. Arenas, E. G. (2012). *Desarrollo del lenguaje comprensivo en niños de 3, 4 y 5 años en diferente nivel socioeconómico*.
3. Argilaga, A. Arnabat, M. T. Colet, F. Farrera, N. Forns, R. Mas, M. Rovira, D. Sans, V. Secall, M. i Sellarès, P. (2007). *L'aprenentatge de la lectoescriptura des d'una perspectiva constructivista*.
4. Ayala, A. E. i Gaibor, K. A. (2021). *Aprendizaje de la lectoescriptura en época de pandemia*.
5. Bisquerra, R., Dorio, I., Gómez, J., Latorre, A., Martínez, F. ... Vilà, R. (2009). *Metodología de la investigación educativa*.
6. Cabré, M. (2014). *Lectoescriptura i dansa: un bonmi que funciona*.
7. Cabrera, L. (2020). *Efectos del coronavirus en el sistema de enseñanza: aumenta la desigualdad de oportunidades educativas en España*. Pàgs. 114-139.
8. Cabrera, M. (2009). *La importancia de la colaboración familia-escuela en la educación*.
8. Cabrera, A. i Pelayo, N. (2001). *Lenguaje y comunicación. Conceptos básicos, aspectos teóricos generales, características, estructura, naturaleza y funciones del lenguaje y la comunicación*.
9. Capilla, M. (2015). *La conciencia fonológica*. Revista internacional de apoyo a la inclusión, logopedia, sociedad y multiculturalidad.

10. Casanovas Mussons, N. Haro Nieto, D. i Parra Balmon, D. (2007). *Intervenció en el desenvolupament de la comunicació i l'expressió verbal*.
11. Cassany, D. (2001). *Construir la escritura*.
12. Castillo, C. (2021). Apunts de l'assignatura "Ensenyament i aprenentatge del llenguatge i de la lecto-escritura".
13. Ceballos, N. i Sevilla, S. (2020). *El efecto del aislamiento social por el covid-19 en la conciencia emocional y en la comprensión lectora*.
14. Chavez, R. E. (2020). *El aprendizaje de la lectoescritura en niños de 6 años*.
15. Corral, D. i Fernández, J. J. (2021). *La educación al descubierto tras la pandemia del COVID-19. Carencias y retos*.
16. *Decret 181/2008 del departament d'educació*. Diari oficial de la Generalitat de Catalunya.
17. Defior, S. (1994). *La consciencia fonológica y la adquisición de la lectoescritura*.
18. Duch, J. (2007). *Proposta d'intervenció amb els alumnes que mostren dificultats per accedir a l'aprenentatge inicial de l'escriptura i la lectura*.
19. Fernandez Ruiz, M. R. (2021). *Nativos pandémicos: la educación virtual en Educación Infantil durante el confinamiento por COVID-19*.
20. Flórez, R. (2007). *Alfabetismo emergente: investigación, teoría y práctica. El caso de la lectura*.

21. Gámez, M. T. (2020). *Apunts de l'assignatura "Dificultats d'aprenentatge i trastorns del desenvolupament"*.
22. Garcia, J. M. (2021). *El proceso de enseñanza de la lectura y la escritura de los niños con implante coclear y audífonos desde la virtualidad en el contexto de la pandemia COVID-19*.
23. Garriga Ferriol, E. *La consciència fonològica i el seu paper en l'aprenentatge de la llengua escrita*.
24. Garriga Ferriol, E. (2003) *L'adquisició de la lectura en el nen sord*.
25. Hernandez, M. I. (2008). *La lecto-escritura en el desarrollo del lenguaje*.
26. Hidalgo, C. M. S. D. M. (2009). *La importancia de la lectoescritura en educación infantil*. Revista digital Innovación y experiencias educativas, 14, s.p
27. Jiménez, J, R. (2011). *Elementos de la comunicación y el aprendizaje en la educación virtual*.
28. Meneses, J. i Rodríguez D. (2011). *El cuestionario y la entrevista*.
29. Navarro, M. (2003). *Adquisición del lenguaje. El principio de la comunicación*.
30. Nicolás, C. i Rubio, A. (2020). *Entrepreneurship in times of crisis: An exploratory analysis of the COVID-19's effects*.
31. Peláez, A., Rodríguez, J., Ramírez, S., Pérez, L., Vázquez, A. i González, L. (2013). *La entrevista*.
32. Pereira, Z. (2011). *Los diseños de método mixto en la investigación en educación: una experiencia concreta*.

33. Pérez, A. (2021). *Efectes de la COVID-19 en la infància*
34. Reig, M. A. (2017). *Estimulando la consciencia fonológica en niños de 3 años.*
35. Ríos, J. A. (2008). *Desarrollo del lenguaje oral: rol de la familia y la escuela.*
36. Rotaèche, Maite. *Escritura para niños: una llave para sorprender y estimular.*
37. Sáez Rodríguez, L. i Folgueira Hernández, M. (2018). *Educació infantil.* Madrid, Spain: Ministerio de Educación y Formación Profesional de España.
38. Santamaría, M. (2018). *Lectoescritura: cómo aprenden los niños a leer y a escribir.*
39. Share, D. L., i Stanovich, K. E. (1995). *Cognitive processes in early reading development: Accommodating individual differences into a model of acquisition.*
40. Tobaruela, N. (2021). *El repte de l'educació infantil i primària en temps de pandèmia.*
41. Torres, M. E. (2003). *La lectura. Factores y actividades que enriquecen el proceso.*
42. Ugalde, N. i Balbastre, F. (2013). *Investigación cuantitativa e investigación cualitativa: buscando las ventajas de las diferentes metodologías de investigación.*
43. UNICEF (2020). *Salud mental e infancia en el escenario de la COVID-19.*
44. Varerla, K. Viecco, S. i Liliana, S. (2014). *Diseño y ejecución de actividades para la estimulación en conciencia fonológica en los niveles de prejardín y jardín.*
45. Veyrat, P. (2021). *Importancia de la conciencia fonológica para el aprendizaje de la lectoescritura.*

8. ANNEXOS

8.1. Annex 1. Model del qüestionari als docents d'Educació Infantil

Bloc 1. Característiques del centre.

1. El vostre centre educatiu és una institució...
  - A) Pública
  - B) Privada
  - C) Concertada
2. Quantes línies té l'etapa infantil el vostre centre educatiu?
  - A) 1
  - B) 2
  - C) 3
  - D) Més de 3

Bloc 2. Perfil del docent.

1. Quina és la teva professió dins de l'escola?
  - A) Tutora
  - B) Suport
  - C) SIEI
  - D) Altres...
2. Quants anys d'experiència tens en el món de l'educació?
  - A) Menys de 10 anys
  - B) Entre 10 i 20 anys
  - C) Entre 20 i 30 anys
  - D) Més de 30 anys

Bloc 3. Nivell de treball de lectoescriptura.

1. Creus que el confinament ha afectat en el procés de lectoescriptura dels infants?
  - A) Sí
  - B) No

1.1. Justifica la pregunta anterior:

2. Quines dificultats has trobat en l'aprenentatge de la lectoescriptura en els infants després del confinament?

Bloc 4. L'ús de la mascareta

1. Creieu que l'ús obligatori de la mascareta als docents afecta en el procés de lectoescriptura dels infants?

- A) Sí
- B) No

1.1. Si l'anterior pregunta és sí, com creus que pot afectar aquesta en el procés de lectoescriptura?

2. Heu replantejat l'aprenentatge de la lectoescriptura per l'ús obligatori de la mascareta?

- A) Sí
- B) No

2.1. Si la pregunta anterior és sí, com ho heu replantejat aquest ensenyament a les aules?

2.2. Si la pregunta anterior és no, com gestioneu l'ús obligatori de la mascareta a l'hora de treballar la lectoescriptura amb els infants?

Bloc 5. Famílies

1. Quines recomanacions donaríeu a les famílies per treballar la lectoescriptura a casa?

Bloc 6. Altres comentaris...

1. Vols afegir algun comentari?

8.2. Annex 2. Model de missatge que s'envia amb el qüestionari.

Hola, el meu nom és Lidia Filgueras, estudiant d'Educació Infantil en la universitat Rovira i Virgili. En aquests moments estic realitzant el meu treball de fi de grau anomenat "Estudi i anàlisi de les dificultats del procés de la lectoescriptura en temps de COVID-19" i he creat aquest qüestionari per profunditzar amb la meua recerca. Per tant, agrairia que poguéssiu reenviar aquest missatge als mestres i les mestres d'educació infantil del vostre centre educatiu. És un qüestionari breu i ràpid de fer. Moltes gràcies per la vostra participació i el vostre temps!

L'enllaç per realitzar el qüestionari és el següent:
https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLScJZZhLeg0DGNIQ7-WJSwPX1ZMEL_UDDN0ofzUkiOhMK9-TFQ/viewform?usp=sf_link

8.3. Annex 3. Model d'entrevista als professionals de l'educació.

Pregunta 1. Quina és la teva ocupació professional actualment?

Pregunta 2. Com creus que ha afectat el confinament en el procés de la lectoescriptura dels infants? Quines habilitats haurien d'haver treballat?

Pregunta 3. Quines dificultats trobes a l'hora de treballar la lectoescriptura després d'aquest confinament i amb l'actual pandèmia?

Pregunta 4. Quines pautes/indicacions donaries als mestres que ajudin a superar les dificultats destacades?

Pregunta 5. Quines dificultats trobes amb l'ús de la mascareta obligatòria a l'hora de treballar la LE amb els infants?

Pregunta 6. Creus que les famílies tenen formació sobre aquest aprenentatge de la LE? Veus que les famílies s'impliquen per informar-se sobre aquest aspecte?

Pregunta 7. Quines indicacions donaríeu a les famílies per treballar la LE amb els seus fills o filles a casa?

8.4 Annex 4. Entrevistes transcrites dels professionals de l'educació

Entrevista 1: Docent de la Universitat Rovira y Virgili.

1) Quina és la teva ocupació professional actualment?

Sóc professora de llengua a un institut de secundària de Valls. També treballo com a professora associada a la URV (Dept. de Filologies Romàniques)

2) Com creus que ha afectat el confinament en el procés de lectoescriptura dels infants? Quines habilitats haurien d'haver treballat?

La comunicació verbal s'ha vist fortament afectada de manera proporcional a l'edat dels infants, degut a l'ús de la mascareta; a més edat, més obligació de portar-la i és per això que al cicle d'educació infantil, hi ha hagut una afectació mínima entre iguals i només la docent, qui portava mascareta, ha hagut de forçar més la veu. A primària i ESO tothom ha hagut de vocalitzar més i millor. La socialització també s'ha vist afectada.

Les habilitats que s'havien d'haver treballat són:

- Fomentar les habilitats lectores. La recomanació ha estat constant: llegir tant com es pugui.*
- També les fitxes han ajudat a fixar la grafia i hem buscat recursos per compartir amb les famílies.*
- Impulsar la comunicació no verbal, activant estratègies per compensar mancances per l'ús de la mascareta.*
- Considerar també l'ús d'altres llenguatges que afavoreixen la comunicació, segons el Currículum, principalment el musical, el lògico-matemàtic i el psicomotriu.*

3) Quines dificultats trobes a l'hora de treballar la lectoescriptura després d'aquest confinament i amb l'actual pandèmia?

- La formació en noves tecnologies, accelerada i gairebé improvisada, per l'adaptació telemàtica dels recursos més importants en lectoescriptura.*
- La manca de col·laboració en el marc de l'escola, amb la resta de professionals i també amb les famílies (menys trobades per coordinar estratègies d'intervenció en lectoescriptura)*
- La presa de consciència de la comunitat educativa, especialment pel que fa a la responsabilitat de tots i cadascú dels agents implicats. De vegades, per manca d'interès o de formació.*
- La desmotivació dels docents pel poc suport i reconeixement per part del Dept. D'Educació a una feina de dedicació i constància, necessàries per treballar la lectoescriptura.*
- Manca de concentració dels alumnes, per por, neguit i incertesa d'alguns infants, poc motivats per l'aprenentatge de la lectoescriptura.*

4) Quines pautes/indicacions donaries als mestres que ajudin a superar les dificultats destacades?

- Els protocols s'han hagut de redefinir varies vegades i aquest fet ens obliga a utilitzar metodologies i recursos diferents, adaptats al moment.
- L'adopció de noves maneres de treballar, especialment a nivell informàtic, que requereix una formació intensiva i accelerada, i que ens obliga a fixar més l'atenció en COM ensenyem que en QUÈ ensenyem.
- Ara, més que mai, s'ha de treballar la consciència fonològica perquè les mascaretes dels docents fan perdre qualitat en l'oralitat.
- Els docents han de redoblar esforços, planificant les unitats didàctiques en versió presencial, i, en paral·lel, també s'ha adaptat les activitats de la UD a la situació de confinament de molts alumnes. Per tant, la bateria de recursos s'ha hagut d'ampliar enormement sense tenir prou temps de portar a terme retroacció, avaluació, etc. Potser ara convindria incidir més en aspectes d'avaluació i reflexió.
- A nivell presencial, convé evitar les activitats de màxima proximitat, és a dir, grupals. Hem tendit al treball més individual i amb càrrega de feina a casa amb el conseqüent seguiment i col·laboració de les famílies. Tanmateix, no totes tenen la possibilitat de connexió a internet o de dedicar un temps diari a ajudar els nens i nenes a fer els deures. Cal valorar la implicació.

5) Quines dificultats trobes amb l'ús de la mascareta obligatòria a l'hora de treballar la LE amb els infants?

- La pronunciació dels docents i dels alumnes no sempre és fàcil d'entendre.
- Problemes de respiració en els docents, per un abús de la veu de manera quotidiana, que fan reduir, implícitament, les explicacions a classe. Exemple: abans un docent llegia molts contes, ara combina el contacontes amb els vídeos i llibres.

6) Creus que les famílies tenen formació sobre aquest aprenentatge de la LE? Veus que les famílies s'impliquen per informar-se sobre aquest aspecte?

- En general, les famílies tenen formació i s'impliquen: és suficient amb una mínima pauta lectora, és a dir, la recomanació és llegir a casa tot el possible, documents de diferent tipologia: contes, còmics, receptes de cuina, notícies, publicitat, etc. Hem detectat, però, un seguiment desigual en famílies de pares separats, de tal manera que amb un fan, per exemple, més deures i seguiment de les recomanacions del centre educatiu i amb l'altre no perquè es prioritza sortides, esport o d'altres.

7) Quines indicacions donaríeu a les famílies per treballar la LE amb els seus fills o filles a casa?

- Ésser un model o referent lector, acompanyant l'infant en el procés d'aprenentatge. Cal ser coherent i no dir als nens que llegeixen mentre els pares veuen la tele o treballen a l'ordinador.
- Procurar un moment al dia, com rutina, per col·laborar amb els fills/es en la lectura i escriptura, creant l'hàbit lector i d'assoliment de deures. El compromís s'imposa.
- Visitar la biblioteca sovint, així socialitzen amb altres famílies, contrasten interessos, intercanvien opinions amb tercers... És bo contemplar més d'un escenari d'aprenentatge; la casa, el centre educatiu i la biblioteca són els més rellevants.

- *Participar en els actes culturals de l'entorn més immediat (Dia de la Pau, Sant Jordi, xerrades, museus...).*
- *Fer servir material de LE amb què se sentin còmodes per compartir amb els nens i nenes, els quadernets Rubio d'aquella generació també són interessants, la descripció d'una foto de família també genera comunicació, els pictogrames són fàcil d'aplicar, entre altres.*

Entrevista 2: Tutora d'Educació Infantil

1) Quina és la teva ocupació professional actualment?

Sóc mestre d'Educació Infantil a l'escola La Canonja. Porto un grup de P5 i quan feien P3 ens vam quedar confinats. A P3 érem 2 grups de 27 alumnes i a P4 es van desdoblar en 3 grups, per tant, es van barrejar.

2) Com creus que ha afectat el confinament en el procés de lectoescriptura dels infants? Quines habilitats haurien d'haver treballat?

El confinament ha afectat en aspectes de l'aprenentatge de la lectoescriptura, però també de relacions socials, de les emocions...

Segons el nivell d'educació infantil a P3, s'havia començat el treball de nom que és bàsic en l'aprenentatge de la lectoescriptura: s'inicia el procés d'associar cada so a una grafia (començant per les del nom de cada nen i nena). Això els porta a conèixer el nom, després les paraules i finalment la frase i el text. A P4 i P5 també van quedar aturats en algun moment d'aquest assoliment de la lectoescriptura.

Les habilitats que hauríem d'haver treballat són el treball de nom, l'inici a la lectura amb monosíl·labs, la motricitat fina, el grafisme i l'inici a la lectura predictiva.

3) Quines dificultats trobes a l'hora de treballar la lectoescriptura després d'aquest confinament i amb l'actual pandèmia?

Quan vam tornar a les aules es va haver de continuar aquest aprenentatge amb el nivell que s'havien quedat (fer un P3 i un P4 a la vegada). Alguns alumnes havien treballat coses a casa i d'altres no, per tant, els nivells eren més diferenciats, llavors més difícil és treballar la lectoescriptura. Una altra dificultat va ser l'absentisme (per por) d'alguns alumnes i/o confinaments, ja que no pots oferir un treball continu de la lectoescriptura i és molt difícil avançar amb aquests infants.

També van quedar aturades valoracions d'alumnes amb dificultats. També l'assistència i el seguiment de tractaments a diferents institucions, CDIAPS, logopedes, psicòlegs...

4) Quines pautes/indicacions donaries als mestres que ajudin a superar les dificultats destacades?

Algunes dificultats s'han anat superant i els alumnes han anat avançant, però falten mitjans de l'administració per poder pal·liar tot això: el nombre d'alumnes amb dificultats d'aprenentatge no sé fins a quin punt derivat de la pandèmia és cada dia més gran i els recursos no són suficients. Cada vegada hi ha més diagnòstics de nens i nenes amb TEA, necessitats de logopèdia, problemes de caire social i que a l'aula ordinària sense ajuda no es poden atendre. Parlen d'oferir una escola inclusiva, però sense la dotació de recursos que calen.

5) Quines dificultats trobes amb l'ús de la mascareta obligatòria a l'hora de treballar la LE amb els infants?

L'expressió facial, la boca, la posició de la llengua són essencials per fer un bon aprenentatge dels sons i la seva articulació i amb la mascareta era impossible. El treball bucofonador tampoc no es podia amb la mascareta i és bàsic per treballar tots els músculs de la cara i ajudar a una bona articulació dels sons.

6) Creus que les famílies tenen formació sobre aquest aprenentatge de la LE? Veus que les famílies s'impliquen per informar-se sobre aquest aspecte?

Normalment, les famílies reben informació a les reunions que es fan a començament de curs, on s'explica com es porta a terme aquest aprenentatge de la lectoescriptura. També a les reunions amb cada família es donen pautes o indicacions per tal d'anar en la mateixa direcció a l'hora de l'aprenentatge.

Sí que hi ha famílies que s'impliquen i segueixen les orientacions aportades des de l'escola i les tutores, però hi ha famílies que no. Hi ha molts factors que influeixen aquest aspecte.

7) Quines indicacions donaríeu a les famílies per treballar la LE amb els seus fills o filles a casa?

No s'ha de forçar mai els aprenentatges. S'han d'aprofitar estones de joc per fomentar aquests aprenentatges. També s'ha de motivar la lectura amb la mateixa lectura: si per exemple si jo llegeixo, fem de model lector, el nen o la nena també voldrà llegir amb nosaltres. Aprofitar aquestes estones de lectura i fer-lo particip i convidar-lo a fer una lectura predictiva, a buscar paraules, lletres que coneix. També engrescar-los a escriure amb coses quotidianes com per exemples fer llistes de la compra, apuntar que ens emportarem a l'excursió, etc. Si els seus germans fan "deures" podem aprofitar aquest temps per fer petits treballs de pintar, grafismes, etc.

Entrevista 3: Mestra d'educació especial.

1) Quina és la teva ocupació professional actualment?

Actualment, sóc mestra d'educació especial. Formo part del SIEI: suport intensiu d'escolarització inclusiva de l'escola La Canonja. La meva intervenció va destinada als alumnes d'educació infantil.

2) Com creus que ha afectat el confinament en el procés de lectoescriptura dels infants? Quines habilitats haurien d'haver treballat?

És evident que el confinament ha afectat negativament el procés de lectoescriptura, ja que són alumnes que no han tingut l'estimulació cognitiva necessària. En general, s'observa en els infants una manca de consciència fonològica i dificultats davant del llenguatge oral. Les habilitats que haurien d'haver treballat són: percepció, atenció, raonament, abstracció, memòria, llenguatge i orientació.

3) Quines dificultats trobes a l'hora de treballar la lectoescriptura després d'aquest confinament i amb l'actual pandèmia?

Trobo moltes dificultats davant el llenguatge oral (alteracions fonològiques, vocabulari reduït, estructures lingüístiques molt reduïdes...). Per tant, una alteració del llenguatge oral conduirà a tenir dificultats en el llenguatge escrit.

4) Quines pautes/indicacions donaries als mestres que ajudin a superar les dificultats destacades?

Les indicacions que donaria als mestres per superar aquestes dificultats serien:

- *Fer una estimulació del llenguatge oral.*
- *Realitzar activitats de discriminació i memòria auditiva.*
- *Treballar la respiració*
- *Realitzar activitats de consciència fonològica.*

5) Quines dificultats trobes amb l'ús de la mascareta obligatòria a l'hora de treballar la LE amb els infants?

L'ús de la mascareta ha afectat negativament al llenguatge oral, ja que els infants no han pogut tenir consciència de les posicions que agafa la llengua a l'hora de produir els sons de manera correcta.

6) Creus que les famílies tenen formació sobre aquest aprenentatge de la LE? Veus que les famílies s'impliquen per informar-se sobre aquest aspecte?

En general, les famílies del nostre alumnat tenen una imatge diferent de la nostra sobre el procés de lectoescriptura basada en com ells han après. La majoria de famílies confien en l'escola perquè l'infant treballi tot aquest aprenentatge. Algunes d'aquestes, manifesten una preocupació vers el tema i demanen com ho fem des de l'escola.

7) Quines indicacions donaríeu a les famílies per treballar la LE amb els seus fills o filles a casa?

Les indicacions que donaria a les famílies per superar aquestes dificultats serien:

- *Potenciar el joc simbòlic*
- *Fer jocs de velocitat/agilitat visual: en aquests jocs, l'objectiu és reaccionar correctament i de la manera més ràpida possible a estímuls visuals o manipulatius.*
- *Fer jocs d'organització, planificació i raonament: en aquest cas, l'objectiu principal va relacionat amb la percepció, programació de passos i acció després de percebre un estímulo. Exemples: memory, jenga, jocs clàssics: escacs, dòmino, tres en ratlla, puzles, tangram...*
- *Fer jocs d'atenció i raonament: que requereixen un procés de raonament per poder donar una resposta. Exemples: "veig-veig", camps semàntics, paraules encadenades, jocs de mímica, joc de l'uno, el bingo...*